

СВЯТИЙ ЛОМАЧКА

В КАНАДІ

М.Д.

Свирид Ломачка в Канаді

ФЕЙЛЕТОНИ

∞

Накладом В. Усатюка
Торонто, 1951

Обкладинка мистця М. Дмитренка.

* *
*

Літературний редактор: Хведосій Чичка.

**Друк: Друкарня ОО. Василян
Торонто, Онт.**

ПРОФЕСОР СВИРИД ЛОМАЧКА І СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ГУМОРИСТИКА

Ми, дуже часто зустрічаємося з загальнопоширеною думкою, буцімто фейлетон, гумореска, пародія відображають дійсність у кривому дзеркалі. Але ще древній китайський філософ Це-я сказав, що справедливість будьякого погляду зворотно пропорційна його розповсюженості. Властиво, людям лише **хочеться**, щоб дзеркало було кривим. Насправді ж, особливо у великих гумористів, до яких, без сумніву, належить і проф. Свирид Ломачка, — дзеркало пряме, рівне і просте, а крива та дійсність, до якої вони, гумористи, підносять своє дзеркало. І в умінні знайти, і під певним кутом віддзеркалити кривизни довколишньої дійсності, полягає, на нашу думку, секрет Ломаччиної геніяльності.

Хай не жахає і не дивує читача, що ми охристили Ломачку генієм. Читач мусить згодитися, що в нашій еміграційній літературі ніколи не бракувало геніїв: Барка — геній, Осьмачка — геній, Костецький і Емма Андрієвська — генії. І взагалі — спробуйте назвати, починаючи з Косача й кінчаючи Манилом, бодай одного українського письменника, який не вважав би себе генієм! Слово **геній** стало у нас синонімом слова **письменник**. Сказати про якогось письменника, що він не геній, — значить смертельно образити його. Тому в своїй статті я замість “письменник” вживатиму скрізь слово “геній”.

Але, на жаль, майже всі наші генії належать до різних літературних угруповань, що перебувають у перманентній сварці і займаються взаємозапереченням.

Ми не маємо нічого проти тих геніїв, які знаходять у мінливім — сталє, в поверховім — глибинне, в хвилевім — вічне. Вони препарують дійсність і зберігають її законсервованою. Вони хочуть, щоб крапля сконденсованого чи кристалізованого весняного соку якогось дерева викликала в нас уяву про зелений шум і білу повінь весняних квітів. І, як не дивно, часом це їм вдається.

Але це генії серйозних жанрів.

В протилежність їм, генії гумористики дають здебільшого своєрідну шнапл-літературу, підносять читачеві хвилеве і скоропроминальне, але — вихопивши його (не читача!) живцем, з усім його ароматом. До таких належав колись Остап Вишня (сучасний Вишня в рахунок не йде: він без кісточки), а тепер належить Свирид Ломачка.

Можемо ствердити, що творчість Ломачки, того самого, що заради його фейлетонів люди передплачували й читали "Наш Вік", займає в нашій гумористиці почесне місце. Конкурують з Ломачкою хібащо Анатоль Гак, Теока та Іван Евентуальний. Але другий з них виспеціалізувався виключно на одному літ. жанрі (пародія), а третій розмінювався на десятки псевдонімів, що їх у нього, мабуть, більше, ніж творів, бо він той самий твір у різні часи в різних пресових органах під різними псевдонімами умудрявся видрукувати.

Серед безлічі інших сучасних більших і менших українських гумористів фігура професора Ломачки стоїть зовсім самотньо, (якщо не рахувати близьких йому Ганну Черинь і Хведосія Чичку).

Існує у нас досить значна група літературних геніїв, для яких мистецький твір не сміє мати жодних вартостей, крім пропагандивно-агітаційної, політичної, партійної (організаційної) і т.зв. конструктивної. Особливо бояться ці панове вартостей естетичних, себто бояться, щоб література не стала, боронь Боже, літературою. В ділянці гумористики генії цієї групи поза недолюдими "Бомбами на весело" досі нічого не випродукували, і є надія, що й не випродукують.

Від цих геніїв проф. Ломачка відрізняється тим, що він підпорядковує творчість власному естетичному кредо, а не партійним замовленням. Плюс це чи мінус, що Ломачка пише й друкує свої фейлетони, не узгіднюючи їх з місцевими вождями і вождєнятами?

На нашу думку, це плюс.

Друга група — це генії, що користуються найнижчими в мистецтві гумору засобами. Для них характерні: гумор брутальности, гумор непристойности і, в кращому разі, гумор словесний. Якщо кого з читачів цікавить гумор непристойно-словесний, то він може купити собі книжку "Стигла Кров" Ждана Криці, що (книжка) вийшла під редакцією др. Юрія Чорного.* Як зразок книжки, де функцію гумору виконує брутальність, можна назвати "Запоріжжя регоче" Ів. Манила.

Завдяки своїй культурності і тонкості своєї іронії Свирид Ломачка стоїть і від цієї групи геніїв дуже далеко. Хиба це, чи не хиба, що він не користується нецензурними виразами в чужих мо-

---

* З огляду на те, що багато українців знають тепер еспанську мову, назви видавництва не подаю.

вах і просто вуличною лайкою проти особистих ворогів?

Думаю, що не хиба.

Третю, невеличку, але з психологічного боку надзвичайно цікаву групку геніїв сучасної гумористики складають Ростислав Єндик, Іван Наддністрянний, Іван Деснянський і т.п. Вони пишуть свої твори поважно, а читач читає і сміється.

Чи варто ж сумувати, що проф. Ломачка не належить і до цієї групки?

Діаметрально протилежні позиції займає група геніїв національно-органічної гумористики, що творять нашу Велику Літературу! Це ті, що шукають в реальнім — ірреального, в яснім — туманного, в повнім — порожнього, в прозорім — каламутного, в логічнім — нісенітного. Правда, досі цих геніїв (найяскравіший репрезентант цієї групи, безумовно, Василь Барка) ніхто не вважав гумористами. Але це тому, що досі ніхто, не виключаючи їх самих, не зрозумів нічого з того, що вони написали. Візьмімо, напр., одну з найновіших поезій Емми Андрієвської. ("Укр. Вісті", ч. 31, 1951 р.)

ПЛАЧ ПО ОФЕЛІЇ

Сонет

Гребці згасають в чоловічків лаві
"Вели велико, накажи гребти!"

Пройшов залізом замок до хребта;
Не виїде владар на білі лави.

Ростуть на вежах дерев'яні леви,
Клітини сонця: Зелено! Русло
Морозить дички: "Тут вона росла"
Йї фарватером відносить тіло вліво.

Вартовий люки літа відкрива.
Світида в краплі ходять по кривій.
А він її шука, як в словнику.

В ліщинах, в недоспіваній корі.
І даючи дорогу слимакам:
О Боже, Ти, о Боже, щоб карать?"

Хто може взяти на себе відповідальність і авторитетно ствердити, що це — не гумористика?

Ключ до розуміння цього твору дає нам слово **сонет**. Поезію, як бачимо, найменовано сонетом, але ми звернулися до знавців сонета, і вони одногolosно заявили, що поезія ця не є сонетом.* А коли це не сонет, то це й не плач, а глум. І стає зрозуміло, що ми маємо справу з гумористкою і гумористикою.

Такий же самий висновок запрошується при читанні Барчиного "Білого Світу" і ще чималої кількості подібних творів і авторів. Але прикра особливість національно-органічного гумору в тому, що гумористичним суб'єктом є не сама книжка, а її читач. Бо не читач сміється з того, чим викликає його сміх автор, лише автор сміється з читача, який читає його гумореску — поважно.

Я не знаю, журитися чи радіти треба з того приводу, що проф. Свирид Ломачка, не дивлячись на особисту симпатію до Ю. Шереха, не належить досі до національно-органічних геніїв.

Я особисто радію. А ви — як хочете.

Хведосій Чичка, редактор.

Травень, 1951 р. Буенос Айрес.

---

* І. Качуровський, напр., каже, що це консонантний сонетоїд.

СЛОВНИК ЕКЗОТИЧНИХ СЛІВ,
ЩО ТРАПЛЯЮТЬСЯ В ЦІЙ КНИЗИ

галя (з англ. hall) — зала	шов — кіно
гауз — дім	тикет — квиток
штора — кранниця	бас (бос) — старший по ро-
гара — авто	боті, майстер
вел — отже	бой — хлопець
КУК — Комітет Українців	гирл — дівчина
Канади	френд — друг
БУК — Братство Українців	еськюзмі — вибачте
Католиків	колувати — телефонувати
ПАУК — Панамериканська	сік — хворий
Українська Кон-	абстерз — горішний поверх
ференція	рум — кімната
китайці — так деякі старші	фльора — поверх, підлога
канадійські укра-	салера — підвал
їнці називають	форнес — піч для ogrівання
скитальців	будинку
гамбург — шницель,	степ — східця
котлета	бек — назад
стап — трамвайна зупинка	айсбакса — холодильник
бас — автобус	томейтос — помідори
ланч — сніданок, обід	крістмас — різдво
бакса — коробка	парті — гостина
стріт — вулиця	пikчер — фотографія
сатердей — субота	кіс — поцілунок
сандей — неділя	голидей — святковий день
шапа — майстерня	ковт — пальто, плащ
пей — платня	доместик — служниця

“І народиться в країні неправди правдивий чоловік, що відкриватиме незрячим очі на лицемірів і фарисеїв, і ім'я його буде — Ломачка.”

Віщування Порфирія Горотака, “Дияболічні параболи,” стор. 106.

МОЯ БІОГРАФІЯ

Дитинство

Шановні земляки — саскачеванські, манітобські, онтарійські й взагалі американсько-канадійські — дозвольте відрекомендуватися: Свирид Ломачка, публіцист і філософ, недобиток тоталітарних режимів. Народився на третьому році пролетарської революції в селі Безштаньківці, в родині сільського багатія Харлампія Ломачки, розвозчика білої глини. Після того, як білу глину на нашому городі усупільнили, а рябу кобилу забрали до Созу*, ми з батьком промишляли ловлею раків. Але одного разу нас підглядів за цією незаконною працею голова місцевого Ракосоюзу товариш Морда і забрав єдині батькові штани, що лежали на березі. Виліз батько з води, обтрусився, і аж заплакав від злости. Довелося старому під гомеричний регіт безштаньківських молодичь, особливо тих, яким батько не хотів дешевше продавати білої глини, йти через ціле село, сяк-так закрившись моїм кашкетом.

---

* Соз — скорочене “Спільна обробка землі” — початкова форма колгоспу.

З того часу мій батько втратив увесь свій гумор, і без соковитого, хоч і не цензурного, слова про “рідну владу” не згадував.

В період найбільшого розквіту заможного колхозного життя, тобто в 1933 р. ми з батьком, після довгих вагань і сумнівів, пустили на печеню Рябка. Рябкове м'ясо відгонило псиною і ще якимось, властивим тільки Рябкові, запахом, але нам смакувало надзвичайно. Тимчасом мама, маючи упередження до цієї екзотичної страви, вмерла. Ми з батьком занесли її на кладовище і закопали в найглухішому місці, ще й поклали зверху великий камінь, щоб вночі хто не вигріб. Поки ми клопоталися на кладовищі, вдома сталася ще одна, не менш трагічна, подія: хтось із добрих сусідів украв нашу останню худобину на господарстві — кота Мурка, який був живою консервою на крайній випадок. Уявіть собі розпач і праведний гнів мого тата! Так до смерті, бідолаха, і не довідався, хто зробив нам цю пакость, хоч підозрівав, що це зробив з класово-ідеологічних міркувань розкуркулений середняк Голопупенко.

Як я став патріотом і що з того вийшло.

Тимчасом події йшли одна за одною, сірі дні змінювали темні ночі, а темні ночі — сірі дні. Люди соціалістичними темпами переселялись на кладовище. Я їв переважно вітамінні речі, як от макуху, бур'ян, цвіт акації — і тому вижив. Любов до книжки не дозволяла мені кинути школу, як це зробило багато моїх товаришів, і незадовго перед війною, коли мода на псячі котлети стала трохи занепадати, я за-

кінчив кобиляцьку семи-клясову. За великий советський патріотизм, який виявлявся в тому, що я найголосніше за всіх оплескував те місце в промові товариша Сталіна на з'їзді колхозників-ударників, де він розповідав про якусь сибірячку, що “подняла подол” перед колхозним агітатором — за це гарячо-патріотичне оплескування, в результаті якого мої долоні стали нагадувати подошви — мене послали вчитися на факультет марксизму-ленізму в Київ. Почалося веселе студентське життя. Зимою і літом я ходив по Києву в полотняних черевиках марки “Скороход”, з яких постійно вилазили пальці, виголошував на різних підприємствах запальні промови про заможне життя, якими аж сам зворушувався, але чомусь не зворушував слухачів, взагалі подавав великі надії і, можливо, навіть поїхав би за свої заслуги подивитися на гробницю Леніна в Москву, якби одного разу, розповідаючи на комсомольських зборах свою і батькову біографію (дідової не пам'ятав), я не бовкнув здуру, що мої батьки померли в 33 р. з голоду.

— Якого голоду? — здивувався парторг Шмуль Коган. — Що ви мелете? Голод буває тільки в капіталістичних країнах, а не в країні будованого соціалізму!

— Самі ви мелете! — розсердився я. — А в 33 році що було — холера? А Рябка чому я з'їв? З оригінальності?

У залі сміх, вигуки, галас. Збори закрито. А другого дня я стояв у прийомній слідчого НКВД товариша Сапожнікова і сумлінно доводив, що ніякого голоду на Україні не було,

що я вчора сказав дурницю через свою недостатню обізнаність з основами марксизму-ленінізму і що Рябка я з'їв виключно через те, що хотів трохи зігнати оскому від свинини. Словом, признавав свою вину і каюся не гірше, як кардинал Міндсенті. Це врятувало мене від Сибіру, але з наукою справа ляснула. В картотеці НКВД проти мого прізвища з'явилася якась незрозуміла закарлючка, що не віщувала мені в майбутньому нічого доброго.

“Я другой такой страны не знаю” . . .

Одної червневої неділі 1941 р. я блукав недалеко Дніпра і для гумору насвистував: “Я другой такой страны не знаю, где так вольно дышет человек.” Не те, щоб я так дуже любив цю пісню, але вона якось врзалась мені в пам'ять з того часу, як ідучи на допит до слідчого НКВД, почув її, в супроводі свисту й реготу, з однієї камери політичних в'язнів.

Отож блукаючи понад Дніпром, подалі від всевидячого енкаведівського ока, я випадково зайшов на пляж, де купалося кілька веселих дівчат, а на телеграфному стовпі висів великий картонний гучномовець. Хтось пронизливим голосом завивав різні патріотичні пісні, потім відкашлявся, висякав носа, і повідомив:

— “Внимание! Внимание! Работают все радиостанции Советского Союза. У микрофона заместитель председателя совета народных комиссаров и комиссар иностранных дел товарищ Молотов.” Словом, повідомлено про початок німецько-советської війни.

Почувши таку оказію, веселі дівчата на пляжі почали танцювати фокстрот, а я поспішив додому, до батькового брата Гордія. Той саме мантачив косу.

— Кидайте косу! — гукнув я ще здалеку, — війна!

— Яка війна?

— Та німецько-советська!

— Бре. . .

— Слово чести не брешу. Щойно повідомляли через радіо.

Дядько Гордій покинув косу, оглянувся на всі боки, чи хто, бува, не слухає, і з полегшенням сказав:

— От так штука! Значить каюк товарищам?

“За родіну, за Сталіна!”

Почалася мобілізація. Нашу призивну групу погнали пішки до Пирятина, бо одиноке вантажне авто, що було в нашому селі, забрав для евакуації свого майна до Куйбишева секретар партячейки Дурмановський. Не розповідатиму про наші проводи, бо, мабуть, в кожному селі й містечку це було однаково. Глосили матері, сестри. . . Тільки за мною ніхто не плакав, бо справді, кому прийде до голови плакати за Свиридом Ломачкою? Тільки дядько Гордій скривився, провозаючи, і відвернувшись, якимось дивним голосом сказав:

— Ти, Свириде, того . . . не дуже. Нема за що. Та й хлопцям кажи не лізти на рожен. А гвинтовку, в случай чого, принось. . .

І побігли, помчали буйногривими кіньми по-дії, запалали села й ліси. . . За кілька днів від початку війни доблесна червона армія, що за теорією великого стратега і полководця товариша Ворошилова мала розбити кожного ворога на його території, під впливом німецьких “штукасів” та інших штук змінила тактику. Даремно шаліли енкаведівські трибунали, направо і наліво розстрілюючи “ізменников родини” — воювати ніхто не хотів, за винятком хіба . . . Свирида Ломачки, з уст якого тільки й чути було патріотичні сентенції. Одного дня, коли для піднесення бойового духа нам видали нові обмотки і прочитали біографію товариша Сталіна, Свирид Ломачка, тобто я, вирішив доказати своє геройство на практиці. Нагоди для цього не довелося довго чекати. Після одного з чергових бомбардувань наших позицій з повітря, почався наступ німецької піхоти й танків. Нам доручено “отбросіть врага на єво територію”. Не уявляючи добре ситуації, я біг і біг уперед з явним наміром “отбросіть”. Тож коли з-за горбка несподівано виринув німецький танк, я з усієї сили ревнув: “За родіну, за Сталіна!” — і кинувся в кущі. За мною тільки зашелестіло. . . І коли через два дні в Безштаньківку вступили німці, я вийшов на вигін подивитися на них з таким виглядом, наче б я їх зроду-віку не бачив.

Пригода з Бертою

. . . Осипались листки календарів, фронт гримів десь далеко на сході, і восени, коли в школах почався навчальний рік, я пішов у сусіднє село Свербинівку вчителювати. Але вчи-

телювання моє тривало недовго. Досить скоро німці вирішили, що навчати унтерменшівських дітей — зайва річ, в школах зроблено конюшні — і я лишився без праці. Щоб якось розважитися в нудні зимові вечори, я почав з допомогою словника читати “Майн Кампф”. І коли на весні, перемагаючи небувалу огиду, я таки осилив цю глибинну книгу готентотської моралі, написану голубом миру, я не мав жодного сумніву, що “нова Європа” буде створена.

Прийшло тепле, розкішне літо. Цвіли півонії. Може цвіли ще якісь квіти, але я звертаю вашу увагу на півонії. Я зробив собі довгу вудку й цілими днями просиджував над річкою. Господи, яка ж то втіха отак сидіти, спустивши босі ноги в воду і, забувши про поплавець, про війну і про всіх “визволителів”, дивитись, як глибоко-глибоко у хилиткому дзеркалі ставу пропливають білі хмарини. . . Вибачте за ліричний відступ, бо якраз згадав Рильського: “А я б хотів у тиші над вудками своє життя непроданим донести”. Що, бажання Рильського вповні здійснилось, свідчить відома пісня про “сизокрилого орла”. Так міркуючи, я не зчувся, як недалеко від мене зупинилася гарна лімузина і з неї висів гебітскомісар Швайн та його перекладачка Берта, яку я для пристойности називав “жабою”. Вони хвилину розглядали околицю, а потім Берта підійшла до мене й каже:

— Пане Ломачко, ми з гебітскомісаром приїхали купатись.

— Дуже приємно, але при чім тут я?

— А при тім, що ви мусите йти звідси.

— Гм . . . йти. А чи знаєте ви, що це мое традиційне, можна сказати — родинне місце; бо якраз тут в 33 році мій батько, бл. пам'яті Харлампій Ломачка, позбувся останніх штанів? А крім того, тут ніхто не купається — жабуриння. . .

Краще б я був не вимовляв цього фатального слова. Берта відразу прийняла його на свій рахунок і скипіла:

— Ви що, не розумієте руський язик? Забирайтеся геть, нахаба!

— Ого! — подумав я. Так зі мною не говорив навіть слідчий НКВД Сапожніков. В мене страшенно засвербів язик сказати цей видрі щось таке, як свого часу сказав мій батько сільському активістові Лемішці, коли той прийшов записувати його в колхоз. Але в цей час до мене підійшов гебітскомісар і, витріщивши вицвілі, неначе в риби, очі, гаркнув:

— Раус, менш, доннерветер!

Я мовчки плюнув і змотав вудочки.

Я будую “Нову Європу”

Минуло два тижні, і я майже забув про інцидент з Бертою. Але Берта не забула. Одного вечора, якраз тоді, коли я закінчував для підпільного журналу “Бий Фріців”, велику рецензію на “Майн Кампф”, до мене прийшов сільський староста Проць і, мнучи шапку, почав:

— Біда, Свириде Харлампійовичу! Збирайтеся будувати. . .

— Що будувати? — не зрозумів я.

— А звісно що — Європу. Та хвольдойча

погань так уїлася на вас, що мусите їхати. То я оце й прийшов, щоб знали. . .

— Гм. . . — А що було б, якби я так змився? — розважав я тоном Сенеки.

Проць розвів руками.

— Воно б то й можна, та сказали, що — в случай чого — візьмуть Гордієвого сина Івася.

І плюнувши, Проць поставив крапку на нашій даремній, на його думку, розмові.

І ось, через дурне жабуриння, я рушив у далеку подорож. Спершу настрої у мене був неважний, але згодом, очевидно під впливом прекрасної обстанови кінського вагону, я розвеселився і навіть прийшов до висновку, що воно й добре. Адже всі великі люди їздили за кордон. Пригадав Орлика, Сковороду. . . Юрія Косача. Одним словом, на господарство сільського бідняка Франца Копфабшнайдера я приїхав у доброму настрої. Роботи в нього було небагато: всього-на-всього доглянути 13 корів і 6 коней, почистити курник і свинюшник, вивезти в поле гній і привезти соломи, нарізати січки і натовкти макухи, помити свинячі корита, перегнати на сепараторі молоко — і чоловік вільний. Влітку, з огляду на довгі дні, до цього ще позанормово додавалося орання трактором, косовиця й молотьба. Я хотів був уже дряпонути до Польщі, як несподівано мені почала допомагати в роботі господарева донька Гретхен. З того часу норми праці здавалися мені скороченими, а на душі повеселішало. З допомогою рук і ніг я розповідав їй про щасливе й радісне життя в Советському Союзі, про рідну Безштаньківку, і хто зна, чим скінчилась би ця романтика, якби в нашу гармонію не вплуталися арійські параграфи в

образі старої Копфабшнайдерихи. Зауваживши перебільшену приязнь Гретхен до “русса”, вона суворо заборонила їй показуватися в свинюшнику, а мені, щоб не дуже банував за Гретхен, доручила додатковий догляд за трьома йоркширськими льохами.

У концентраку

Минали дні, з усіх кінців наближався до Райху фронт, від щастя і радості я схуд і почорнів, як старий гриб. З пляномірно скорочуваного фронту до Гретхен приїхав якийсь Панцерфавст, і мої акції в неї помітно впали. Кожного вечора, вивозячи в залізній бочці гноївку, я бачив, як вони йшли, обнявшись, на “шпацір”, і кожного разу мені нестерпно хотілося скрутити Панцерфавстові голову.

Одного такого вечора, коли я свинюшнику сентиментально рохкали свині, а я зажурено згрібав на купу запашні кизяки і думав про жіночу невірність, до мене підійшла Гретхен.

— Свірід, — промовила вона тоненьким сопраном, — варум ду біст травріг?

Я мовчав.

— Свірід, — підступила Гретхен ближче, — іх лібе ніхт Пауль, іх лібе діх!

Я поклав габлі і подивився в її сині, до безглуздя сині очі. А потім витер об штани зашмаровані гноем руки і міцно-міцно притис її до грудей. . .

Рохкали свині.

І раптом сталося щось неймовірне. Двері свинюшника лунко розкрилися і на порозі став червоний, як рак, Панцерфавст. Він кинувся був до мене, але побачивши наставлені габлі, завернув.

А другого дня я прогулювався по широкому подвір'ї концентраку, де пробув всього 10 місяців — до приходу американців.

Це сидіння в концентраку згодом стало мені дуже в пригоді, бо позбавило моїх ворогів усіх аргументів моєї співпраці з фіурером.

Епілог

А далі — нецікаво. Табір, ДП, зупа, УНРА, бандерівці, мельниківці, східняки, західняки, православні, католики і т.д. Не бажаючи втручатися в політику, я довго оббирав на кухні бараболю за всіх магістерських жінок нашого табору, а вони — мабуть в подяку за це — називали мене професором. Спершу я протестував проти цього титулу, бо не розумів його ваги, і трохи вагався, чи моєї трьохмісячної професорської практики в свербинецькому чотири-клясовому університеті для цього досить. Але почувши, що таборового магазинера Шутя, який, одержуючи з ІРО продукти, замість свого підпису ставив хрестик, також називають професором, я вирішив, що далі відмовлятися від свого заслуженого на кухні професорства немає сенсу. Тепер я всюди підписуюсь: “Свирид Ломачка — професор”.

Щасливо уникнувши численних репатріацій і пройшовши всі скрінінги, я приїхав оце до Канади і працюю в залізній шапі. (Не плутати з залізною шафою, т.зв. сейфом, де схопляються канадійські державні папери. Не будучи членом советської закупочної місії, я цими шафами не цікавлюсь). Сьогодні неділя, я не йду до праці, а сидючи в м'якому крі-

слі, курю “Світ кепрал” і міркую: до якої б з десяти канадійських організацій пристати? Хотілось би так, щоб і вовк ситий, і вівці цілі. Поки я цю проблему остаточно вирішу, подаю оце на всякий випадок свою коротку біографію. Мені кажуть, що Канада — не ССРСР, що тут можна жити й без біографій, але за 20 років свого життя в советському раю я так привчився до всякого роду анкет і біографічних самовивертань, що почати якусь серйозну справу без цього просто не можу. “Звичка, — каже латинська приповідка, — друга натура”.

СВИРИД ЛОМАЧКА — професор

ЯК Я ПОСВАРИВСЯ З МАГІСТРОМ ХОЛЄВКОЮ

Вчора опівночі, о годині дванадцятій і десять хвилин, я безнадійно посварився з моїм найдорожчим другом, колишнім приятелем і побратимом по бараку — паном магістром Холєвкою.

Було це так: мій приятель Хведосій Чичка з Буенос Айресу прислав до мене спеціальну кабельограму, в якій повідомляє, що Союз Українців Аргентини доручив йому перекласти на сучасну літературну мову Шевченка, і він запрошує мене до співпраці. Переклад має бути виконаний за таким зразком:

Раніш:

Ой три шляхи широкії
Докупи зійшлися.
На чужину з України
Брати розійшлися.
Покинули стару матір,
Той жінку покинув,
А той сестру, а найменший
Молоду дівчину. . .

Тепер:

Трьох гостинців від тов горов,
Накупу сі сходить.
У вандрівку з Дрогобича,
Трох братів віходить.
Покинули літню тету,

Швагра і швагерку. . .
Той кубіту, а брат тамтой
Ще й слічну фраерку.

І тільки я настроївся продовжувати пере-
клад, як нагло — дрр! Телефон:

— Галло! Професор Ломачка?

— Він!

— Тут магістер Холевка. Професорцю, го-
лубчику, прийдіть до галі!

— Куди? До якої Галі?

— На Беторст стріт!

— Але ж я ще на кораблі набув собі Стефу,
що тепер зветься Стелею. Що вона мені на
це скаже?

— Ха-ха-ха! — дрібно, дрібно, мов дзвіно-
чок, закотився сміхом магістер Холевка. — Не
стелею, не стелею, може — С-т-е-л-л-о-ю! Ще
скажете підлогою. Але не до жартів. Прий-
діть, голубе, до нашої галі. . . Маємо робити
жалібну академію по героях. Я деклямую з
Лиса Микити, моя жінка заспіває про джигу-
на, просили Рому Прийму затанцювати щось
з “Веселої вдови” та її партійні вороги відмо-
вили, але ви, професорцю, як безпартійний,
ви могли б нам щось такого дотепного для
наших братів у Канаді чикнути. Якийсь такий
летючий калямбурчик — ви мастак на такі ре-
чі!

— Пане Холевко, — сказав я, — дуже ра-
до, але така програма мене трохи бентежить. . .
Це ж, либонь, як-не-як жалібна. . .

— Так — згодився магістер Холевка, — але
що зробите? Якщо програма буде справді жа-
лібна, ніхто не прийде. Я навіть думаю, чи не
найняти пару боксерів, щоб виступили зразу

ж після реферату голови нашого товариства плекання доброго тону, і якщо зійдемося на ціні — запрошу. А щодо пісні про джигуна, то це ж відома історична пісня ще з козацьких часів. . . Кажуть, її співали навіть на могилі Маркіяна Шашкевича. . . А крім того, професоре. . . (Холевка раптом знизив голос) моя дружина найкраще співає якраз цю пісню, і коли її в Німеччині постійно висвистували, то ж ви знаєте, які там були політичні умови. . .

Аргументи були справді поважні, і я згодився прийти. Мало бути щось справді грандіозне.

Прийшов. “Галя” була дійсно переповнена. В повітрі плавали величезні жіночі капелюхи з дивовижними перами. . . Зелені, жовті, рябі, червоні, малинові, з мавпами й папугами, з пралісами та городами. . . У одної місіс, як мені видалось, в маленькій кліточці на капелюсі виспівував навіть живий канарок. Але над усім домінував капелюх новоприбулої моєї землячки з колхозу “Червона Безштаньківка імени тов. Сталіна”. На ньому примостилося ціле буслине гніздо.

В оточенні такої краси і розкоші я відчував себе неначе в Африці, повеселішав і почав направо і наліво наводити свій “Кодак”, бо я працюю ще як репортер журналу “Пу-гу”. Міс і місіс мені охоче позували, і використавши весь заряд фільмів, я сів у першому ряду, чекаючи початку академії. Початок мав би бути о восьмій, зараз пів десятої, і за годину вона почнеться напевно. . . І справді, о год. 10 і 15 хв. — академія почалася.

Змістовний реферат на тему боротьби з киринними елементами виголосив сам магістер

Холєвка. Посипались такі слівця, як кук, бук, сук, жук, паук; сказав, що в єдності сила і що, як всі не поєднуються у Товаристві Доброї Поведінки, то іншого місця вони для себе й не знайдуть, довів з математичною точністю, що коли бук зб'юкується з мук, а жук з паук, то пропав кук, а якщо кук не піде з паук, то загине жук. Після того він закінчив реферат цитатою з Шевченка:

“Не гнівіте, брати мої,
Тутешнього брата,
Бо у нього своя штора,
І гара і хата!”

Заля вибухла оплесками. Холєвка зник за кулісами, але негайно знову з'явився. І коли буря втихла, він ще проговорив: “Я, можливо, не досить тримався теми нашої академії, але це не моя вина, а тих обставин, серед яких ми живемо. Тепер, — сказав він, — наші пані пройдуть з капелюхами поміж рядами. . . (тут я охолов!) і просимо щедро жертвувати на УПА, бо ми мусимо збудувати нову “галю” для новоприбулих китайців, бо у цій не вміщаються. Я скінчив! Я всім, а передусім собі, дякую”!

Після цього половина публіки одразу вийшла. Друга половина почала купчитись в одному місці за загорожею з дощок. Я все міркував, що їх власне туди приваблює, як мені допоміг гучномовець: “Увага, увага! Просимо купляти голубці! Свіжі голубці! Гарячі голубці! Не жалійте гроша! Ми зійшлися вшанувати пам'ять героїв! Пам'ятайте про голубці! Всього п'ять центів”!

Я хвилинку вагався, бо чи ж личить мені, професорові та ще й репортерові найелегантнішого журналу “Пу-гу” в таке встрявати? Але перемогли все таки голубці. Я доштовхався до загорожі, купив макітру запашних голубців та чотири пляшки кока-кола й поспішив на місце.

Не наважуючись сідати з макітрою в першому ряду, я сів у другому, між магістром Холевкою, що витирав чоло картою хустиною, та ще одною щедро нафарбованою леді в рябому хутрі. Щоб позбутися клопоту з макітрою, я дипломатично запросив сусідку в рябому хутрі поділити зі мною ласощі і для ствердження моєї щирости — передав їй цілу макітру на коліна. Леді була помітно зворушена, вийняла два примірники газети “Український Робітник”, одним примірником обгорнула макітру, а другий прищепила мені на грудях — замість серветки. І ми почали трапезу з усією родинною теплотою й інтимністю.

Почалася художня частина. Скільки я міг за голубцями зауважити, давали самі клясичні речі: “Кум мірошник, або сатана у бочці” — одноактівка; “На кров, на муки, на хрести, з ножами й крісами — за Україну!” — в постановці і художній обробці новоприбулих з табору “Барабан”; маленький водевільчик для розваги “На городі бузина, а в Києві дядько” — творчости чи не самого магістра Холевки, що заховався за досить прозорими ініціалами В. Х. та дрібні сольові виступи.

— Зараз виступить моя дружина — таємничим тоном шепнув мені на вухо магістер Холевка. На сцені з’явилась пані Холевка, але так змінена, що я ніяк би не догадався, коли б не послужливість мого шановного приятеля.

Довга-предовга червона сукня, а ля хітон біблійних часів огортала її барокові форми, кілька рядків зеленого й синього намиста виблискувало на її повних, барви слонової кости, персах, у правій руці красувалося сине віяло, а в лівій — жовта елегантська торбинка з крокодилячої шкіри. Підмальовані карміном уста були, казав Сосюра, “як розтулена рана”.

— Королева Марго! — вихопилось у мене. — Королева Марго! Я був дійсно захоплений, кинув задоволений погляд на Холевку, але назустріч мені повіяло таким раптовим холодом, що тепломір у залі напевно впав від того на якихнебудь мінус сорок. Але я не звернув на це уваги. Полилася моя найулюбленіша пісня, про джигуна, далі кільканадцять гостей, між ними колишній директор Хитрий, референт і ревізор розподілу заморських лахів на еміграції, та я, кинулись гратулювати. Я ввесь розсипався в найпривабливіших, куди виразніших, ніж директора Хитрого, компліментах, коли мене раптом зупинив сам магістер Холевка.

— Но, но, но! Ви не того. . . Не дуже. Краще скажіть, що воно таке, оте “морго”?

— Яке морго? — питаю, не зрозумівши.

— Яке? Самі знаєте, яке! Моя дружина ніяке вам морго! Ви там “морго”, а тут залицянки!

— **Вибачте**, — сказав я, — ви не хворі? Щоб я та залицявся до вашої дружини? Я професор і мені не личать залицянки з першою ліпшою!

Я почав сумлінно і щиро доводити всю свою нотарійну порядність, як в розмову втрутилася сама пані Холевкова.

— Як? То я, по-вашому, перша-ліпша?
— Не перша й не ліпша, — поспішив я заспокоїти шановну магістрову, але вийшов новий афронт.

— То я, по-вашому, остання?! — вирвалося в неї. — Ви, пане Ломачко, нахаба! — навмисне випускаючи мій титул, вигукнула Холевкова. — Ходімо, Влодзю! — звернулась вона до чоловіка таким тоном, що не допускав жодних заперечень. — Пан Ломачка нас образив, ми з ним не маємо нічого до говорення!

Всі вийшли. Я був приголомшений і самотній. Глянув на годинника: була 12 година, 18 хвилин і 30 секунд.

Решту знаєте сами. Тепер Холевка ходить по Торонто й оповідає про мене несусвітні речі, що я, мовляв, ніякий не професор, а так собі, що я приїхав до Канади, щоб обікрати Домініон-банк. На запит недовірливих, чому саме Домініон, він пояснює, що Домініон знаходиться якраз перед вікнами Холевок, і Ломачка, мовляв, хоче кинути на них підозру. Нарешті пан Холевка написав мені листа, в якому вимагає негайно “опустити” Канаду, бо “такі елементи” тут не бажані. І от я зовсім зажурений, і не знаю, як вийти з цієї прикрої ситуації, що, мов на глум, створилась за мою надзвичайну щирість. . .

“НЕ ВМРЕ ПОЕЗІЯ”

“Не вмре поезія, не згине творчість духа,
Поки земля живе, поки на ній живуть”.

В. Самійленко.

“І хоч ми грішні супроти Господа нашого, та видко не забув він нас, не обійшов своєю благодаттю, коли післав нам зі скитальщини пана Півня.”

(З великодньої проповіді о. Дотепного
в Гамільтоні.)

Одного весняного вечора, забувши попередити господиню, що мене немає вдома, я мав шану приймати в себе недавноприбулого до Канади поета-початківця Півня. Він приніс з собою цілу гору засмальцьованих рукописів і, ляпнувши ними об мій стіл, почав:

— Пане Ломачко! Ви не уявляєте собі, як ви мені потрібні! Я шукаю вас третій тиждень і, нарешті, сьогодні знайшов. Але будьмо знайомі: Півень, друкувався в різних циклостилевих виданнях під псевдонімом Орел. Іноді пишу також під псевдонімом Яструб.

— Дуже приємно, — сказав я, — чим можу служити вам, пане Півень?

— Я написав прекрасну баладу “Півень на Атлантику.” Це романтичний опис моєї подорожі з Бремену до Галіфаксу. Деякі знавці літератури, як от колега Дур-Ман, запевняють, що це щось краще, ніж “Чайлд-Гарольдова подорож” Байрона. Я й сам такої думки, і то-

му хотів би, щоб ви прослухали її і вмістили товстим друком на першій сторінці “Нашого Віку.” Я вже був у редакції, звідти мене скерували до вас.

Я ледве стримав посмішку.

— Це вас добре скерували, пане Півень. Я справді цікавлюся поезією і навіть сам пробую писати елегійним стилем, але сьогодні, якраз сьогодні, я дуже зайнятий. Я пишу докторську працю: “Перспективи штучного розмноження жаб у Канаді та користь від цього для доміняльного уряду”. Сподіваюся, що після публікації цієї праці мене запросять на катедру природознавства в Торонтонському університеті. Прийдіть, якщо можете, за два тижні. . .

Півень благально склав руки.

— Пане Ломачко, — сказав він, — я вас дуже й дуже прошу приділити мені годину часу. Протягом двох тижнів я щовечора телефонував до вас і щовечора не заставав. Може я телефонував би й досі, але ваша господиня сказала, що коли ще раз почує в слухавці мій голос, з нею зробиться гістерика. А я ж мушу з вами домовитися. . .

Аргумент був справді серйозний. Відклавши набік докторську працю, я погодився слухати Півня.

— Перш за все, — почав Півень, відкашлюючись, — маленька генеза баяди. Я написав її під впливом морської хвороби і нещасливого кохання до одної дівчини, яку відбив у мене на кораблі якийсь спортовець. Я писав їй прекрасні віршовані листи, порівнював з Ляурою, Крїмгільдою, Беатріче і всіма відомими мені літературними героїнями, але підійшов спор-

товець, спитав: “Чи можна до тебе копатись?” — і дівчина пішла з ним. Мій жаль і мої переживання вилилися в цій баладі. От слухайте! — І ставши в позу Демостена, голосом, у якому бринів патос і відчай, Півень почав читати:

Все пропало. Все, все!
І любов я згубив, і романтику,
Ой, чого тебе, Півню, несе
По Атлантику?
Ой несе, ой жене
Люта доленька,
Бо лишила, забула мене
Моя Оленька. . .

Тут Півень зробив павзу і подивився на мене таким поглядом, ніби питав: “А що, чи ти колись щось подібне чув?”

Чогось подібного я справді не чув, і тому сидів мовчки. Виждавши коротеньку павзу, Півень продовжував:

То нехай же потоне в Леті,
Все піде в небуття, в забуття.
Я реву, як бугай в очереті,
Бо пропало життя.

О, вернися до мене, Ліно,
Я впаду, я схилюся ниць
І обійму твої коліна
В шелестінні слідниць. . .

— Чекайте, — зупинив я Півня. — По-перше, це порнографія, яку мені просто соромно слухати, а, по-друге, — плягіят. Про шелестіння

спідниць значно краще писав знавець цих справ Тодось Осьмачка, а про коліна — Яр Славутич. Що ж ви списуєте чужі речі?

Півень прийняв це за образу.

— Ніяких чужих творів, — каже, — я не списую. То Осьмачка списав у мене.

— А крім того, — продовжував я, — в баляді є певна непослідовність. Спочатку героїня називається Оленька, а потім Ліна. . . Якщо мова йде про одну й ту саму особу, то вживати двох імен не слід.

— Це правда, — зніяковів Півень, — тут потрібно буде якось виправити. Ліна — це була друга, в Монреалі. Я переплутав.

— От бачите. А потім — чому ви ревете в очереті? Чому, наприклад, не в лозах, не в осоці, або просто не в хліві? Це твердження треба якось обґрунтувати!

Півень на хвилину замислився, а тоді підозріло глянув на мене й сказав:

— Не думайте, пане Ломачко, що Півень останній дурень і не розуміє кпинів. “Чому в очереті, чому не в лозі, чому не в хліві?” Де кому подобається, там і реве. Я наприклад, з досвіду знаю, що ревіти в очереті не так то вже й погано. . .

Я глянув на червону Півневу шию, на грубі пальці з обгризеними нігтями, уявив собі, з якою самопосвятою повинен він ревіти в очереті, — і засміявся. Це вкрай розлютило Півня.

— Смійтеся, пане Ломачко, — сказав він, — смійтеся, але не забувайте приповідки: сміється той, хто сміється останній. Ви ще згадаєте Півня! Дуже прикро мені, що звертався до

вас з такими справами, до зрозуміння яких ви ще не доросли!

І, похапливо зібравши свої численні рукописи, не прощаючись, Півень пішов.

Кажуть, що тепер він при кожній нагоді і без нагоди лає Ломачку і навіть збирається видрукувати проти нього убивчу сатиру.

ДЕЩО ПРО ГАМБУРГ, ВАРЕНИКИ, ЦИБУЛЮ І ПРО ОДНУ ПОЛІТИЧНУ РОЗМОВУ

Дорогі читачі й читачки! Чергову розповідь про мої дивовижні пригоди в Канаді почну словами М. Коцюбинського: “Була весна, небо було глибоке і сине”. Я сидів в одному з найкращих торонтонських парків на Бетерст стріт, їв цибулю з булкою і мріяв про всілякі надзвичайні речі — бо з природи я трохи романтик і не мріяти не можу. Однак не думайте, що я обідав у парку з надмірної романтичності чи — боронь, Боже, — ощадності.

Справа така. До того дня я харчувався у відомому ресторані “Манівці” на Квін стріт. Цей ресторан сподобався мені найбільше з усіх торонтонських ресторанів, бо в ньому обідає вся соборна Україна — від Балигороду до Безштаньківки, а головне — там працював за кельнера мій приятель з табору, колишній гандляр самогоном інженер Паскаришин. Маючи до мене особливу повагу, як до колишнього сталого замовця форарльберзької яблучної, інженер Паскаришин завжди приносив мені більшу порцію, особливо тоді, коли господар ресторану був зайнятий касою і такого беззаконня не міг бачити. Та, на мій превеликий жаль, інженер Паскаришин перейшов працювати до комісії приспосіблення, а його місце зайняв якийсь кучерявий молодець, що приносив мені порівняно менші порції,

а одного разу навіть вивернув тарілку горохової зупи на мої елегантські, за 13 з половиною долярів куплені штани. Я хотів був зчинити з цього приводу належний галас, але кучерявий так чемно витер мої штани якоюсь шматою і так переконував мене, що зупа ні трохи не шкодить штаням, а — навпаки — додає їм відповідного блиску, що я вирішив до встановлення його партійної приналежності від галасу утриматися.

Отож я далі ходив обідати до “Манівців”, намагаючись, однак, сидати не з того боку, де подавав кучерявий, а з іншого, і все було б гаразд, якби вчора я не зажадав на зміну якоїсь легшої страви — не гороху з сосами.

— Може б вам підсмажити гамбург? — спитала мене привітна кельнерка, що не мала звички виливати зупу на штани.

— Гамбург? Гм. . . А може б так ви підсмажили мені Бремен? Кажуть, що Гамбург американці ще в 44 році так підсмажили, що там нічого не лишилось. . .

— На жаль, маємо тільки гамбург. Та ще пироги.

— Тоді пироги. Справжніх пирогів я, правду кажучи, вже давненько не їв. . . Прошу, один або два пироги.

Кельнерка пішла, і за кілька хвилин на моєму столі з'явилася тарілка з двома варениками. Я здивовано глянув на кельнерку і майже образився:

— Але ж, пані, я замовляв пироги!

Кельнерка зирнула на мене майже так само, як я на неї, і так само образилась:

— Я приношу те, що мені замовляють. Не знаю, при чім тут жарти. Ви просили пирогів, і маєте пироги. А якщо вони вам не подобаються, то можете не їсти.

— То це, по-вашому, пироги? — спитав я таким голосом, що аж клієнти з сусіднього стола озирнулись. — Ну й гумореска! А що ж тоді, по-вашому, називається варениками? Хіба пироги?

Від такого лінгвістичного виверту в мене почав створюватися веселий настрій, але щоб не образити дівчини, я почав сумлінно, наскільки міг, пояснювати їй різницю між варениками і пирогами.

— Овсім, — сказала дівчина, — може по-вашому й так, але інших пирогів у нас нема, — і, забравши від мене тарілку з варениками, пішла.

З того дня я вирішив не ходити до “Манівців”, доки там не називатимуть речі своїми іменами. А що до інших ресторанів я належної симпатії не маю, то й вирішив забезпечувати свій шлунок самотужки.

Отож сиджу я в парку, доїдаю 13-ту цибулину з булкою і старанно читаю свою статтю в “Нашому Віку”. Не те, щоб я був нею дуже захоплений, а так, цікаво було, чи впізнаю я її після редакторських, а особливо друкарських, поправок. Де-не-де я пізнавав спрепаровані рештки свого блискучого стилю, але взагалі я був не я, і навіть не Голуб — дух, — як сказав би Тичина.

За читанням я ледве завважив, як поруч мене сів на лавчину якийсь добродій в приплюснутому капелюху і почав скося, зза плечей, позирати в газету. “Е, — думаю, — не-

ма дурних! З якої речі давати йому безплатно читати газету? Хай купить!” І вже збирався послати добродія куди належить, як він зненацька сам звернувся до мене:

— Китаець?

— Ні, — кажу, — японець. А хіба що?

Добродій заперечливо хитнув головою.

— Китаець, — сказав він переконано, — по вигляду бачу, що китаець. Але не в цьому справа. Я — Шкатульський, редактор “Українського Слова” в Вінніпегу. Приїхав сюди відвідати моїх колег — Шмуля Когана й Тимка Банабаку та при нагоді написати щось про китайців. Розуміється про тих ліпших, незадоволених, привезених сюди силоміць. Ви, здається мені, акурат підходящий, бо йнакше не сиділи б у парку проти нашої галі. Правду я кажу, чи ні?

— Правду, — погодився я, — суццю правду. Хочете цибулі?

— Ні, — каже, — дякую. Я, — каже, — віддаю перевагу “Московской особой,” пляшку якої час-від-часу вдається випросити в посольстві. А вас, мабуть, добре чавлять капіталістичні акули, що мусите жититися цибулею, та ще й у парку?

— Що й казати, — відповів я з нотками скорботи в голосі, — чавлять, щоб їх чавила советська позика! Уявіть собі, що за 5 місяців свого перебування в Канаді я спромігся купити лише троє убрань, одне пальто, три пари черевиків, літній плащ, годинник, фотоапарат, біля десятка сорочок — та й більш нічого! Для колишнього громадянина Советського Союзу це справжні злидні! . . .

— То ви з Советського Союзу? — зрадив Шкутульський. — Не оунівець? Дуже приємно... Може б я допоміг вам вернутися на родину? І вам вигода, і мені перепаде за це який кводра в посольстві. Знаєте, — скривився раптом Шкутульський, — відколи наїхали сюди китайці, мої зарібки зійшли на пси. Ці прокляті недолюдки зчинили такий шалений крик у порожнечу, що мені вже ніхто не вірить, і ніхто не хоче вертатися на родину, крім кількох безнадійно-темних йолопів. Я вже маю догану “згори” за погану оперативність. А тут іще якийсь проклятий Свирид Ломачка з “Нашого Віку”. Написав би яку статтю про щасливе й радісне життя в ССРСР, та боюся, що цей Ломачка візьме на кпини. А він, треба признатися, має гострий язик, щоб його. . .

— А ви того Ломачку знаєте? Цікаво чим він харчується, що має гострий язик? Може цибулею?

Тов. Шкутульський не відчув іронії.

— Не знаю. Але ми його скоро викінчимо. Я напишу дві статті до нашої преси, одну під заголовком “Хвашистські наймити, запродавці, бандити, злодії, собаки, пси, гицлі, провокатори і кровопивці на службі американського капіталу” — за своїм підписом, а другу під заголовком “Капіталістичні акули в Канаді визискують китайців” — яку підпишете ви. За це одержите від мене пляшку московської водки. Згода?

— Згода! — відповів я. — Але в першому заголовку, — кажу йому, — ви не все перелічили. Я пропоную ще додати: свині, вовки, шакали, плебеї, пігмеї, людодіди, гіпопотами, мочеморди, швейки, хамелеони, хробаки, ша-

шелі, смерди, руїтники, гуни і взагалі барабанські шкури.

— О! — здивувався тов. Шкатульський, швидко записуючи все це в бльокнот. — Звідки у вас така прекрасна полемічна термінологія?

— Це збірний витвір, — скромно признався я. — Частинно — це з советської преси, а частинно з наших тутешніх газет. Але не в цьому річ. Я маю для вас ще одну чудову ідею. Ось мій “Кодак”. Можете зфотографувати мене за цибулею, як наочний доказ капіталістичних знущань. ..

— Правда! — підхопив тов. Шкатульський, — беріть цибулину в рот!

Я взяв.

— Зробіть сумне обличчя!

Я зробив.

— Увага! Фініш! Дякую. Цими днями появиться в нашій пресі. До речі, як підписати?

Я взяв бльокнот Шкатульського і виразними літерами підписав: “Жертва канадійського капіталу, насильно привезений до Канади український китаєць Свирид Ломачка, рятуючись від голодної смерти, їсть в одному з торонтонських парків цибулю. Ось вона, капіталістична справедливість! Голосуйте за Тимка Банабакуну!”

— Маєте чудову підтекстовку, тов. Шкатульський, — сказав я, повертаючи бльокнот власникові. Тов. Шкатульський зиркнув і відразу позеленів.

— То ви — Ло... Ло...

— мачка, — закінчив я з низьким поклоном.

Шкатульський мовчки схопив свого приплюснутаго капелюха й метнувся з парку. Я ледве встиг схопити своїм **“Кодаком”** його зникаючу спину. Потім смачно позіхнув після такої цікавої розмови, потягнувся і надкусив останню, чотирнадцяту цибулину.

КАНАДІЙСЬКА ЕЛЕГІЯ

Написав неймовірно зворушений і розчулений
Свирид Ломачка.

Я лиш про неї мрію при зірницях
і поза нею — світ мені не світ,
про ту чудову дівчину — орлицю,
що я зустрів у гарі на Квін стріт.

Був сатердей. Я з радости напився,
бо на сандей не треба йти до шап.
І я на неї німо задивився
та й проминув і гауз мій, і стап.

— Оце краса! — повів я пильно оком —
куди не глянь, у неї все окей!
І підійшовши, ніби ненароком,
я натякнув, що нині маю “пей”.

— О, мадмузель! — сказав я ніжно-палко, —
Чи не пішли б зі мною ви на шов?
Ай гев тикет. А там такі кавалки,
що я один довіку б не пішов!

— Ха-ха! На шов! Яка погана мода!
Я бачу, френде, треба вас повчить!
Підемо в парк, бо тільки там нагода
у сатердей на травах одпочить!

І ми пішли до парку, що за Квіном,
та й посідали в травах крадькома.
І хвилювалась в неї над коліном
лише тоненька суконька сама. . .

А далі що ж? Той вечір був химерний,
кругом гуляли стада баранів,
і ми пішли з таверни до таверни,
аж поки гаман мій не спорожнів. . .

І аж тоді, відчувши зразу втому,
вона сказала байдуже “Гуд бай!”
І поплелася нібито додому,
останні центи взявши на трамвай.

І ось тепер сумую, плачу, гину,
бо поза нею — світ мені не світ.
Та скоро — “пей”. І скоро я дівчину
мабуть побачу знову на Квін стріт.

ЯК ХУДОЖНИК МОРОКА ОПИНИВСЯ В ТРУПАРНІ

Повернувшись з роботи, я застав мою добрячу господиню надзвичайно схвильованою.

— Пане Ломачко, — сказала вона відразу, як тільки я переступив поріг, — тут приходила до вас якась зараза. . .

— Щоооо?

— Та проходив, кажу, якийсь такий, обскубаный, миршавый, із пір'ям у голові й каже: “Дайте мені ключа від його кімнати, хочу виспатись і подивлюсь, чи нема в нього щось жерти”. У мене, кажу вам, ноги затремтіли. . . Ну, думаю, так і є — злодій.

Я відразу догадався. Тією заразою міг бути лише мій добрий приятель і на ціле Торонто відомий художник Морока. То правда, що він трохи того. . . Але називати його аж заразою було виразним перебільшенням, і я почав ґрунтовно вияснювати моїй люб'язній господині різницю між цими двома поняттями, тобто між заразою і відомим художником.

— Та, Господи! Та якби ж я знала. . . Може, воно що й добре. . . Але те пір'я, — боронилася моя господиня і подала мені шматок пожмаканого паперу. — Ось тут маєте від нього писульку.

“Дорогий Свириде! — писав Морока рішучим кривим, як пишуть геніяльні люди, письмом, — після довгих, ґрунтових і глибоких роздумувань над різними проблемами життя

я прийшов до остаточного переконання, що наш світ котиться в прірву: мене знову викинуто з помешкання. . . . Думаю скінчити самогубством, але самому якось не випадає. Як там твої справи? Я заходив до тебе, але видра в образі твоєї господині не пустила мене навіть на поріг. Я вбитий! Якщо хочеш ще бачити мене на цьому світі — приходи о сьомій до парку на Беторст, і я розкажу все.

Тисну лапу — твій Морока."

Точно о сьомій я був у вказаному парку. Це не парк, а клуб. Це — місце всіх дженгльменів, що своїми чубами та ножами рішають проблеми світової політики. Там також відбулось моє останнє історичне побачення з відомим Шкатульським. Тепер у цьому парку мене очікував Морока. Славетний художник сидів просто на вигорілій траві, маючи під собою "омнія меа" — обдерту, ще советську валізку виробу "Домширпотреб" з Ленінграду. Кругом нього крутилися якісь підозрілі типи кримінального вигляду, але Морока був спокійний, мов китайський бог добробуту, поживував гуму та іноді по-філософськи і з темпераментом спльовував.

— Агов, Мороко!

— Агов!

І лишивши валізку напризволяще, художник почав скаржитись, що його вигнали з помешкання.

— Мабуть знову не платив або співав до третьої години ранку "Канадійську елегію?"

— Ні! Клянуся Алахом і бородою Маркса. Я маю вже досить отого перебирання. Я всі-

ма силами намагався бути тихим і сидів, як миша під мітлою. . . Все було чудесно. Моя господиня мало не почала до мене залицятися, але уяви: хтось сказав їй, що я не належу до тієї домівки, що вона, а до всього — ходжу до іншої церкви. І от почалось: “Ви, — каже крізь зуби, — задовго миєтеся у лазничці.” — Я змовчав, бо хіба ж це правда? Ти ж сам бачиш, що я рідко коли взагалі миюсь. — “Ви, — каже, — з гуркотом ходите по схода́х.” — Я знову змовчав. (І він показав мені свої черевики, які вже майже не мали підшов). — “Ви, — каже, — дуже вночі хропете; і я не можу заснути”. — Я не стерпів: як, кажу, ви мене чуєте, коли я сплю на третій хльорі, а ви на першій? — “То ви, — каже, — забагато курите. . . Крім того ви задовго сидите в туалеті і через вас інші мусять ходити до сусідів”.

— То може й справді, Мороко, ти зловживаєш правом на туалет, — резонно зауважив я.

— Виключена річ! Хіба ж я. . . Ах, що тут! — Я тільки злісно, злісно засміявся, а моя господиня ще в більший гнів: позаяк, — каже, — ви, пане Мороко, не дотримуєтесь приписів, прийнятих у моєму домі, я виповідаю вам з понеділка мешкання!

Я подякував їй за інформацію і пішов спати. Нікуди вибиратися я їй не думав. І так за один місяць три рази перебирався.

І от з того фатального понеділка почалося. Як тільки я вертаюся з роботи в Фюнерал Г'омі, куди недавно попав за протекцією знайомого інженера — на посаду гримірувальника

трупів, як моя господиня вже стирчить на порозі: “Пане Мороко, коли ви виберетеся?”

Я знизував плечима, розводив руками, робив глупу міну і взагалі поводився, як артист драматичного театру, але нічого конкретного не висловлював. — “Ну й морока з вами, пане Мороко! А ще й така, — каже, — благородна професія. . . — І після того вона відходила, щоб завтра повторити це саме.

По своїй наївності я думав, що візьму її зморю. Невже, думаю, їй не набридне говорити кожного дня те саме? Але я жалюгідно помилився. Наступного тижня моя господиня повела фронтову атаку.

— Пане Мороко! — сказала вона вже сердито. — Я винесу ваші речі на вулицю.

— Виносьте, — кажу, — якщо хочете подвигатись. Все одно внесете назад, щоб не платити за втрату.

— Пане Мороко, — веде вона своє. — Я вилучу в вашій кімнаті світло.

— Вилучайте, — кажу, — я й так рідко буваю вечорами дома.

— Пане Мороко! — каже вона, блискаючи очима, — я закрию на вашому поверсі воду.

— Закривайте, — кажу. — Я й так п’ю “севен ап”, а помитися раз на тиждень можу й в трупарні.

— Пане Мороко! — сказала господиня, ледве стримуючи лють, — я вам закрию туалет.

. . . Мене зашаховано. Мені лишається три можливості: або вибратись, або скінчити самогубством, або вступити до нової партії. Я вирішив таки . . . вибратись.

І ось, як бачиш. Минулу ніч я провів у курятнику одного китаця на вулиці Елізабет, сьогодні цілий день шукав мешкання, нічого не знайшов і вирішив переселитись до трупарні. Там не так гаряче, а головне, немає господинь. Бувай!

І взявши під пахву (ручка була одірвана) свою “домширпотребівську” валізку, мій друг трагічно рушив у бік Фюнерал Гому.

І тоді я збагнув велику істину слів мого друга про те, що світ нестримно котиться в прірву.

“МОВО РІДНА, СЛОВО РІДНЕ!”

Сьогодні на роботі босів собака Джім, якого я для зручності називаю Рябком, з'їв мій лонч, і я мусів бути майже весь день голодний. Це вкрай зіпсувало мені і без того неважний настрій. І коли ввечорі, після роботи, я прийшов на збори прихильників української науки й штуки, у мене був явний намір вчинити якусь екстраваганцію. Але приязний тон голови товариства, професора невідомих наук д-ра Мудрика, роззброїв мене, бо не встиг я ступити на поріг, як д-р Мудрик проголосив:

— Витаємо на салі нашого визначного вченого, професора і публіциста Ломачку. Пане професоре, просимо ласкаво до президії!

Я вклонився, виплюнув гуму, що перед тим жував, і сів на секретарське крісло. Головував, як завжди, д-р Мудрик.

— Пані і панове, — сказав д-р Мудрик, хоч у залі була тільки одна пані, Мудрикова дружина, — сьогоднішні сходи́ни отвираємо рефератом проф. Ломачки про українську мову.

— Щ-о?

І я подивився на Мудрика таким поглядом, наче б раптом побачив перед собою не професора, а автентичного орангутанга.

— Пане голово, — сказав я півголосом, — чи ви жартуєте? Адже я не готувався ні до якого реферату, мене ніхто не попереджав!

Звертаючись до публіки, голова продовжував:

— Професор Ломачка бачився у Львові з

відомим мовознавцем Сімовичем, а крім того він був колись учеником . . . чиїм ви були учеником? . . .

— Агатангела Кримського. . .

— . . . був учеником самого папи Римського, — закінчив д-р Мудрик. — Просимо пана професора до слова!

Сказати, що я не виступлю з причини не-підготованости, — це означало не тільки скомпромітуватися, а ще й, може, втратити свій професорський, чесно заслужений на таборовій кухні, титул. Випадково мій погляд упав на останнє число “Українського Робітника”, що лежало на столі, і я швидко почав пробігати його очима. О так є! Скільки хочеш! Такі мовні перлини, що аж просяться на приклади!

— Панове, — сказав я, трохи підбадьорившись, — мова, як твердив колись Агатангел Юхимович Кримський, — це свідоцтво культури. Чим культурніший нарід, тим культурніша його мова. А що ми бачимо в тутешній пресі? Жах, істинно кажу вам, жах! Ось тут я випадково маю “Українського Робітника” за 28 жовтня — одну з грамотніших тутешніх газет. Я проглянув тільки першу сторінку, а дивіться, які тут чудеса!

І, підійшовши до шкільної таблиці, почав виписувати:

Надруковано:

Має бути:

одинацяти
зносин з
Югославією
бритийського

одинадцяти
стосунків з
Югославією
британського

до початків
листопаду
Пушкин
республіки
інженера
варта було б
заперестати працю
на разі
Тито
дуже важне
убійство
заповів програму
розходиться про
завішення бльокади
часописи доносили

Черчіль за загальною
військовою службою
принеслоби
приятні
щоби
Китая
публичних робіт
бригади комуністів
лютують вулицями
Праги
міняти продукти
деякі французької
Африки
виражає свої симпатії
з заходом

Були ще й інші, стилістичні, помилки, та
на таблиці вже забракло місця.

— І це мова? — спитав я обурено, скінчив-

до початку
листопада
Пушкін
республіки
інженера
варт було б
припинити працю
покищо
Тіто
дуже важливе
убивство
оголосив програму
мова про
зняття бльокади
часописи
повідомляли
Черчіль за загальну
військову службу
принесло б
присутні
щоб
Китаю
громадських робіт
бригади комуністів
лютують на
вулицях Праги
міняти деякі про-
дукти французької
Африки
виявляє свої симпатії
до заходу

ши працю. — Це не мова, а просто . . . вибачте, я не можу сказати, що це таке. Якби дівчина написала мені листа з такою кількістю помилок, я виправив би червоним олівцем і відіслав би назад. Але ж газета — не дівчина!

Я хотів говорити, але мої слова вкрила буря оплесків. Особливо енергійно аплодувала Мудрикова дружина. Д-р Мудрик подякував мені за такий блискучий і змістовний реферат і відкрив дискусію.

Дискусія

Першим до дискусії над моїм рефератом зголосився поет-початківець Півень.

— Панове, — сказав він, — що тут багато говорити? Наша мова, звичайно, засмічена різними русизмами, полонізмами й тому подібне. Але я хочу сказати, що п. Ломачка любить критикувати інших, а про себе мовчить. Недавно він намагався доказати в пресі, що я плагіатор і графоман. О-кей! А що таке Ломачка? Я маю незаперечні докази, що плагіатором є не я, а він. Це він списує чужі твори. . .

Заля притихла й насторожилася. Пахло сенсацією. Мудрикова дружина підфарбувала чорним олівцем брови й пересунулася з третьої лави на першу. Магістер Холевка вийняв папір, щоб нотувати компромітуючі Ломачку факти. Д-р Мудрик розгубився. Тільки художник Морока, що вперше за 4 місяці вийшов з трупарні, щоб взяти участь в засіданні товариства прихильників української науки й штуки, не виявив ніякого хвилювання і шкіцував Мудрикову дружину з таким ви-

разом обличчя, наче б перед ним була не квітуча, як півонія, докторова, а бездиханний труп.

— Всі ви читали, — почав Півень, — а де-хто навіть деклямує на урочистих святах “Канадійську елегію” Ломачки. Не розумію, чому вона так припала декому до вподоби. По-перше, ужасна мова, різні “шови”, “пеї”, “о-кеї, а по-друге, (тут Півень підніс пальця до гори на знак важливості того, що він мав сказати) — по-друге, панове, цей вірш списаний в Максима Рильського. . .

Усі жадібно слухали майже прокурорську промову Півневу.

— Ось тут, — провадив Півень, — я маю книжку поезій Рильського під назвою “Збір винограду”. Назва, собственно кажучи, дурна, бо хіба можливий збір винограду в Києві? Я назвав би книжку “Шабля й печінка”. Шабля — як символ нашої збройної боротьби, а печінка — як ознака того, що більшовизм сидить нам у печінках. Але менше з тим. В “Канадійській елегії” Ломачки є такі рядки:

І ми пішли до парку, що за Квіном,
Та й посідали в травах крадькома.
І хвилювалась в неї над коліном
Лише тоненька суконька сама,

— а в книжці Рильського, у “Листі до загубленої адресатки,” таке:

. . . І під пахучим сіном
Безтямно цілувались крадькома
І хвилювалась над її коліном
Лише тоненька суконька сама. . .

— Що ви, пані й панове, на це скажете? Хто з нас плагіатор — я чи Ломачка?

Це було справді громобійно. Я був викритий і знищений. Я почував себе винувано, як зловлений на салі кіт. Хіба мені могло колись прийти до голови, що Півень, примітивний віршомаз Півень, зуміє встругнути мені таку історію, та ще й де? — на зборах товариства прихильників української науки й штуки?

В залі панувала ніякова мовчанка: кожен з присутніх почував себе незручно — не так з жалю до викритого Ломачки, як з жалю до власної неочитаности, що дозволила Ломачці зробити такий безцеремонний, оглуплюючий їх фокус. Адже всі вони наперебій твердили, що “Елегія” — це прекрасний, оригінальний, рівний “Енеїди” твір!

Одначе треба було якось рятувати ситуацію, якось провчити зарозумілого невігласа Півня. Я підвівся і, окинувши присутніх найбільш приязним, на який я тільки міг тоді спромогтися, поглядом, почав:

— Пані й Панове! Ви напевно сподіваєтесь, що я заперечуватиму цілком слушні ревеляції п. Півня. Ні! В цьому випадку наш достойний дискусант Півень має рацію. Два рядки для своєї “Елегії” я дійсно позичив, по знайомству, в Рильського. Інша річ, що п. Півень міг би про це й не знати, якби я сам не сказав йому — ще тоді, як ми були в нейтральних взаєминах. Але я не сказав Півневі іншого: я не сказав йому, що два інших рядки для тієї ж таки “Елегії” я позичив у То-дося Осьмачки. Пане Півню, якщо ви справді

такий знавець поезії, чи не можете ви сказати зборам, які це рядки?

Півень знітився. Він безпорадно й здивовано закліпав очима, щось буркнув й почав шукати капелюха. Капелюх його був на голові. Мудрикова дружина знову почала дивитися на мене з повагою. Голова зборів Мудрик дав слово іншому дискуснтантові. Говорили про КУК, про БУК, про Сидорові кози — і нічого про українську мову.

Конференція, про яку згодом місцева преса писала, що вона пройшла на високому науковому й ідеологічному рівні, закінчилася відспіванням англійського національного гімну — і всі розійшлись “домів”, надзвичайно задоволені собою.

Збірки на визволення України цього разу чомусь не було.

ФОЛКЛЬОРНЕ ПРИЗВИЩЕ

Після того, як мій приятель Морока опинився в трупарні, я зробився мізантропом, і під впливом одного гетьманця, що належить до бандерівців і працює в лебедівців, мало не записався в мельниківці. Але знайомий білорус, що належить до МУН і передплачує “Ожел Бяли”, порадив мені записатися краще до СУС, бо там, мовляв, можна вибрати собі серед СУК* добру жінку.

Щоб не зробити в поспіху нерозважного кроку, я так задумався над згаданою проблемою, що все на світі почало здаватися мені навпаки: сонце, як у повісті Самчука, почало сходити з заходу, партійні й групові часописи почали здаватись незалежними, а незалежні — груповими.

В період такого душевного зворушення я написав відому “Канадійську елегію” і надіслав її до ні від кого незалежного часопису “Гомін України”, а “Гомін”, маючи велику пошану до клясичних речей, надрукував її з додатком якогось незрозумілого готентотського маршу. Цей марш дорешти зіпсував палку любов між “Гомоном” і “Віком”, а також “Віком” і Ломачкою. Голоси читачів поділилися: одні вважали, що готентотський марш написав я, інші — не я. Почалася завзята полеміка, і мені не лишалося нічого іншого, як

---

* Союз Українок Канади

чкурнути на тютюнову фарму й не показуватися в Торонті доти, доки пристрасті не вляжуться. А що на фармі сильно тхнуло зів'ялим тютюном та ще якимось друманним, невідомого походження запахом, то мені й прийшла в голову спасенна думка ... женитись. Вже віддавна я мав на приміті гарну, як місяць уповні, доньку місцевого різника Тупиці. Довго я вагався, чи Ені (так звали дівчину) надається на високу роль професорової дружини, але довідавшись, що п. Тупиця дає в посаг Бюік, вирішив, що надається.

Того ж вечора я взяв у фермера належну мені платню, непомітно напхав валізку фермерським тютюном і, приїхавши до Торонта, прямо з станції поспішив до трупарні, щоб узяти Мороку за свата. Знаменитий художник стояв у шляфроку посеред залі й шкіцував трупи. На катафалку, що, очевидно, правив йому за ліжко, лежали: відома вже читачам “домширпотребівська” валізка та незакінчені картини — всілякі духи, привиди, кістяки. Уздрівши мене з валізкою в руці, Морока занепокоївся:

— І ти сюди? Ну, Свириде, це просто нахабство. Ледве я знайшов собі відповідне приміщення, як ти вже прешся. . .

Я поспішив запевнити приятеля, що ні трохи не посягаю на його житлоплощу, що, навпаки, я женюсь, і хотів би взяти його за свата.

Морока подивився на мене важкими, втомленими очима й сказав:

— Женишся? Ну й женися на здоров'я,

а при чім тут я? Від минулої середи я відійшов від суєти миру цього, і якщо за чимось жалію, то лише за тим, що так довго мучився в земній юдолі, не припускаючи навіть, що тут під боком таке блаженство. Ні в які дурні свати я, звичайно, не піду.

Але я був непохитний. Я настирливо доводив, що без Мороки абсолютно неспроможний свататись, що відмовлятися від ролі свата — це просто зрада товариського довір'я, і після деякого вагання, взявши з мене слово, що говоритиму я сам, а він тільки стоятиме, Морока погодився йти до Тупиці.

Що моє сватання буде вдале, я майже не сумнівався, бо пан Тупиця дуже любив мої статті в “Нашому Віку”, а після того, як я написав для аматорського гуртка СУК невеличку п'єсу “Не давай жінці волі, бо попадеш в неволю” — навіть запросив на обід і сказав, що такої гарної п'єси зроду не бачив, за винятком хіба п'єс місцевого драматурга Зануди.

Цього вечора п. Тупиця сидів на ганку в картатій піжамі й курич люльку. Побачивши мене з Морокою, він замахав руками і закричав:

— Галло, професоре! Галло, маестро! Яким вітром?

Я повільно виклав перед ним фармерський тютюн, чим відразу зворушив добрячого Тупицю, і за старою сватівською традицією, почав:

— Бігла, — кажу, — в полі лисиця і сказала мені, що в вас, пане Тупиця, є гарна, як канадійське сонце, дівиця. Чи не міг би я глянути, що це за птиця, чи не можна з нею

жениться, як це радить мені редактор Кислиця?

Пан Тупиця чомусь образився:

— Не грайте, — каже, — п. Ломачко, вар'ята. Чи ви не можете говорити по-людськи? “Лисиця, дівиця, птиця. . .” Привикли писати різні камікс в “Нашому Віку” та вже й з поважної справи робите глум. Це одне. А друге, якщо ви справді сватаєтесь, покажіть вашу банкову книжку, щоб я знав, чи ми можемо мати з вами щось до говорення.

Я також образився.

— По-перше, — кажу, — п. Тупиця, ви даремне розсердились. Я звертаюся до вас так, як велить давній сватівський звичай. Якщо вам не подобається, то я можу обернутись і піти. А щодо банкового конта, то взагалі, кажу, нетактовно з вашого боку згадувати про це тоді, коли мова йде про ідеальне кохання. Таким ганебним примітивізмом, як збирання грошей в банку, я, яко шануючий себе чоловік, взагалі не займаюсь, бо гроші, — кажу, — вбивають душу людини і оскотиняють. . .

Всі ці й тому подібні міркування я влучно обгрунтував афоризмами відомого німецького філософа Ендіка, так що Тупиця зовсім засоромився.

— Пане професоре Ломачко, — сказав він урочисто, — я дуже шаную і поважаю той світлий розум, який ви щойно виявили, але зрозумійте, що бізнес є бізнес, і як же я, віруючий християнин і член Союзу Канадійських Різників, можу віддати свою дочку за якогось злид. . . — тут п. Тупиця закашлявся, — вибачте, за якогось бідного скитайця. Та

вона й не піде за вас, якщо ви не маєте ні хати, ні штори, ні гари. От спитайте її самі! — і він голосно гукнув: — Ені!

За хвилинку на ганок вийшла дівчина років 18-ти, розмальована, як великодня писанка, з гумою в роті, в чудових, оправлених в зелену пластмасу, окулярах. Я так задивився на її елегантну сукню з написом “Дрінк кока-кола”, що навіть не відповів на її ніжне “Галло!” і не менш ніжне “уел”.

Пан Тупиця представив мене й Мороку доньці, і з деякими труднощами, вживаючи спеціальної англо-української мови, пояснив, у чому річ. Так і так, мовляв, п. Ломачка хоче з тобою женитись. Він, щоправда, чоловік бідний, так би мовити, голий, як бубон, але. . .

Але Ені не дуже слухала батькову річ, а підійшовши до мене, спитала:

— То ви Ломачка? Справді? А яка ви ломачка: букова, соснова чи березова? Ха-ха! Ломачка! Ну й смішний нейм!

Я розсердився.

— Чого, — кажу, — смієтеся, як коза? Ломачка! Ну й що ж такого? Дуже гарне, фолкльорне прізвище. Воно куди краще й мелодійніше, ніж якась паляниця, мазниця, тупиця. . .

— Но-но, — втрутився в розмову п. Тупиця, — ви, професоре, легше у висловах. . . Якщо моя Ені тупиця, то такому голякові, як ви, нема чого до неї свататись. . .

— Та я, — кажу, — не дуже й хотів. Не велика цяця. Якби, — кажу, — моєї гарної, як ранкова зоря, дівчини не причарував цимбалами

якийсь фертик, то я б на вашу Ені й не подивився. Гуд бай!

І я, усвідомивши цілковиту поразку п. Тупиці, сповнений рожевих надій, подався до своєї знайомої Стелли, про невдалий роман з якою розповім у одній з чергових повістей.

ДВА ЛИСТИ

I

Редакторів Чичці — Аргентина.

Я навіки покину вірші
І до прози шукатиму путь,
Бо розбилася ліра душі,
А без неї — пісень не добуть.

Не поеми, а довгі листи
Я писатиму нині. Амінь!
Бо ніколи того не знайти,
Що у серці майнуло, як тінь.

Досі пив я лікери, нарзан
І таверні під назвою "Стар".
Але нині піду у шантан
І розвію останній доляр.

І тоді, перепивши біду,
Крізь туманні вечірні гаї
До високого дому прийду
І чекатиму довго — її.

Але марно терпіння пусте
І бездонні шукатиме дна.
В неї серце іще не цвіте
І здається: вона — не вона.

І коли я від жалю помру,
Напиши їй за мене протест.
Поховай у густому бору,
Із калини зроби мені хрест,

А на ньому таблицю: “Пійт,
Що з недолі розпився украй
І совою дивився на світ”.
Але поки живу — приїзжай!

Свирид Ломачка — професор

II

Професорові Ломачці — Канада.

Завжди повний життєвих турбот,
Кинув вірші і пишеш листи.
І шукаєш собі перешкод
На шляху до ясної мети.

Не як прапор ворожий в бою,
Не за гранню накреслених меж —
Простягни тільки руку свою
І її, як належне, візьмеш.

Але рух твій злякає, зжене
Білу птицю з її рамена.
І лишиться в ній тільки земне,
І вона вже не буде — вона.

То шукай же, тамуючи біль,
Перешкод на шляху до мети,
Бо тоді лиш приваблює ціль,
Як не можна її досягти.

Хведосій Чичка — редактор

НА ФУТБОЛЬНИХ ЗМАГАННЯХ

“В писок його, Стефку, в писок! Хай не підчеплює!”

Автентичний вигук на футбольних змаганнях
в Торонто 25. 9. 51 р.

Як відомо всім моїм друзям, а особливо художникові Мороці, я великий прихильник футболу. Через це я завжди серджуся, коли Морока, будучи не в настрої, висловлюється про футбол без належного респекту. Щоб заперечити його злосливі сентенції про аматорів цього спорту, я завжди наводжу, як заперечуючий приклад, особу мого приятеля Стефка — приємного і культурного хлопця, що чудово вміє розділяти свій час між футболом і брінжем.

Отож у неділю вранці, побувавши на вулиці під церквою (заходити в саму церкву я, за прикладом більшості вірних, вважаю зайвим), я рушив на футбольну площу. З огляду на ранній час (12-та година, а початок змагань о 8-ій) на площі було зовсім мало людей — яких 30 чи 40 аматорів, що так само, як я, турбувалися за добрі місця і прийшли заздалегідь. Деякі з них були з подушками й коцями — очевидно прийшли звечора і ночували під непевним канадійським небом. Я купив популярну брошуру “Роля футболу у виборенні державности”, газету “Лемківщина” і сів у першому ряду, чекаючи початку. Пропонували мені ще й іншу пресу: “Холмщина”, “Ку-

бань”, “Перемищина”, “Вороніжчина”, “Зелений Клин”, але за браком грошей я відмовився.

О годині 4 чи пів на 5-ту більшість українців Торонта й околиць були на площі. Ціле море голів і голівок, ціле море різнокольорових і різнофасонових капелюхів, зелені, сині, червоні, сірі, рябі, малинові і хто зна які ковти, ніжні, як дзвіночки, і потужні, як рикання печерних левів, голоси. . . . Ті наївні і недосвідчені, що прийшли рівно перед 8-ою, мусіли, за браком місць, іти додому, або, на пострах горобцям, обсідати паркани.

Матч, або як тут скорочено кажуть “меч”, почався. Грала ліпша дружина Канади. Час від-часу, коли м'яч потрапляв у сітку, площу стрясало таке ж ревіння, як свого часу в римських амфітеатрах, на кривавих боях гладіаторів. З українського боку відзначався, як завжди, Стефко. Він показував справжні чудеса футбольної техніки: забивав м'ячі ногами, плечима, животом, лобом, потилицею, а одного разу забив найтяжчий гол тим місцем, звідки ростуть ноги, чим дорешти спантеличив противника і здобув невмирущу славу серед жіноцтва.

Була дійсно велика гра. Тріщали спортові строї, тріщали кості і всілякими голосами верещали від захоплення жінки. Особливо хвилювалася дружина магістра Холевки, що сиділа в сусідньому ряду, поруч директора Хитрого. Я чув, як вона сказала до нього:

— Ви думаєте Ломачку цікавить футбол? Це напевно прийшов, щоб когось висміяти.
— І, глянувши на директора Хитрого з доко-

ром, додала: — Не розумію, чого наші чоловіки його терплять? . . .

Поки я міркував над словами пані Холевкової, ситуація на площі змінилася. Хтось комусь підставив ногу, хтось комусь дав по скулі, і футбол перетворився в бокс. Серед глядачів знайшлися аматори цього спорту й почали бігти на площу. Страсті з кожною секундою розпалювались. Щоб розбурхані глядачі, використавши догідний момент, не вклали заодно й мені за фейлетони, я почав пробиратися до виходу. Але поки я дійшов до останнього ряду, де сидів поет Олександрів і дивився в далековид (ви думаете на бокс?) — на якусь дівчину по той бік поля, баталія вщухла і я вирішив лишитися. Я наглядів біля нього вільне місце, сів і, розгорнувши останнє число “Гомону України”, почав читати свій фейлетон.

— Пробачте, — звернувся до мене Олександрів, кладучи далековид, — нове число?

— Так, нове.

Він узяв у руки газету і, провівши швидко очима, віддав.

— Не читаете? — здивувався я. — Не цікаво?

— Що ж тут читати? Ні поеми, ні навіть ліричної мініатюри. Сіро, як на футбольних змаганнях. . .

— Ну, — кажу, — не так то вже й сіро. От, наприклад, цікаве оповідання мого приятеля Ломачки. . .

Олександрів махнув рукою.

— Примітивізм. Якщо не може писати принаймні так, як Зоценко, то хай краще записується в футболісти.

Я образився.

— По-перше, — кажу, — не принижуйте футболістів, бо добрі футболісти на дорозі не валяються, а по-друге, якщо вже говорити про літературну творчість, ваші вірші також не дуже. . .

— А хіба я кажу, що дуже? Он минулого року хотів зробити авторський вечір, то прийшло всього три особи: я, мій приятель Морока і сторож домівки. Пізніше сторож признався, що прийшов не стільки з любови до рідного слова, як з цікавості, який це божевільний пише в Канаді вірші. . .

— Так, — погодився я, — сумне явище, ознака духового зубожіння. . .

— І тому, — продовжував Олександрів, — усвідомивши цілковиту непотрібність поезії в нашу добу, я вирішив серйозно зайнятися футболом. Думаю, що за рік я гратиму не гірше від Стефка.

— Ні, — кажу, — пане Олександрів, ліпше не пробуйте. Далеко кущому до зайця. Одна річ писати про всякі там очі-ночі, а друга — забивати м'ячі!

Невідомо, чим закінчилася б наша дискусія, якби на площі знову не створилася грозова атмосфера. Я встав і поспішив до виходу. Кажуть, що після чергового боксерського ін-термеццо, в якому взяли жваву участь також глядачі, особливо жінки, матч скінчився з рахунком 1:1 у нашу користь.

РОЗМОВА З ТОВ. КРАВЧУКОМ

“Я хотів би чимскорше вдягнути штани,
Або навіть і зовсім без них,
Утікати, забувши свої ордени,
У самісеньких тільки кальсонах”.

М. Рильський — І. Качуровський
З книги “Під кремлівськими зорями”.

Вчора ввечері, зайшовши до таверни випити пива, я познайомився з відомим оповідачем примітивних байок, спецкором “Українського Життя” П. Кравчуком. Він сидів за столиком в товаристві опецькуватої “місс Палермо”, пив бланк-віскі і одчайдушним голосом виводив:

“Масква моя,
страна моя,
ти самая любімая!”

Не орієнтуючись, в чім справа, і думаючи, що це якийсь зубожілий білогвардійський паросток в такий спосіб заробляє на віскі, я підійшов до стола і, брязнувши 5-ма центами, попросив заспівати, як додаток до попереднього, також “Боже, царя храни”. Але співак чомусь образився і, зирнувши на мене з-під лоба, спитав:

— А ви, собственно, хто такий? Не стройте Ваньку. Одна річ сучасна радянська пісня, а друга — “Боже храни”. . .

— А крім того, озвалася місс Палермо, — заберіть свої центи, бо товариш Кравчук одер-

жує невеличку допомогу від Микити Сергійовича і за гроші не співає. . .

— Дуже приємно, — сказав я, ховаючи свої гроші до кишені, — дуже приємно. Чи дозволите примоститись за вашим столиком?

І, одержавши згоду, я почав розпитувати товариша Кравчука про його подорож в Україну.

— Чудово, — сказав мені тов. Кравчук, — чудово і надзвичайно. Я об'їхав усі ті місця, куди мене посилали, і не міг начудуватися розкішним життям радянських людей. Цвіте, достоменно кажу вам, цвіте наша батьківщина. Тисячі ударниць і ударників, тисячі героїв соціалістичної праці, заводи, колхози, шахти. Ось я маю тут гору знімок. Гляньте: бригадир колгоспу “Догнать і перегнать”, товариш Смикалка достроково виконує плян осінньої оранки коровами. Не дивуйтеся, що тов. Смикалка босий. Він казав мені, що має добрі, зняті з убитого німця, чоботи, але позичив їх демобілізованому червоноармійцеві Голоті на весілля. А ось ланкова колгоспу “Радянська свиноматка”, двічі орденоноска Горпина Хрюкало. Вона дала врочисту обіцянку тов. Сталіну добитися не менше 17 поросят від кожної дорученої їй свиноматки. Ось тут вона зфотографована з поросям. . . Товариш Сталін тисне їй руку. . .

— Гаразд, — погодився я, — але скажіть, будь ласка, в який спосіб Горпина доб'ється такого надзвичайного опоросу? Адже це, делікатно висловлюючися, справа виключно свиноматок, а не Горпини!

— Ну, — заперечив тов. Кравчук, — це старий, буржуазний погляд. Радянські люди

перетворюють природу. Генетична система Менделя блискучо заперечена радянськими вченими. Тому то й опорос залежить у першу чергу від Горпини, а щойно потім — від свинюматки. . .

Щоб не компромітуватися остаточно своїм незнанням революційної генетики, я поспішив погодитися з усіма аргументами співрозмовця.

Тов. Кравчук надпив зі склянки й продовжував:

— Особлива радість і піднесення з приводу прилучення до Советського Союзу панують на західно-українських землях. Ось тут на знімці бачите товаришку Химу, доглядачку колгоспних курей на Тернопільщині. Кури вивезено в поле на боротьбу з буряковим довгоносіком. Наші рідні, радянські кури. . . Будьте певні, що своє зобов'язання перед тов. Сталіном і тов. Гречухою вони з честю виконають!

— Так, — погодився я, — це дійсно зворушливе. Ви справді гарно розповідаєте про Химіні кури. А чи не маєте ви знімків з іншою тематикою, ну хоч би знімків советських тюрем і концентраків?

Тов. Кравчук ледве проковтнув віскі.

— Ні, — каже, — цього я не маю. В Советському Союзі взагалі ніяких концентраків не водиться. . .

— А я маю. — І я витяг з портфеля декілька спеціально бережених мною фотографій. — Ось знімка пирятинської тюрми, де було розстріляно біля 30 чоловік з моєї рідної Безштаньківки, ось внутрішній вигляд дубенської і львівської тюрем після того, як їх в 1941 році поспішно лишили совети, ось розкопки

масових могил у Вінниці, ось вмираючий з голоду батько, а ось — перетворена в конюшню сільська церква. Правда це цікавіше за Химині кури?

Тов. Кравчук підвівся й почав шукати капелюха. Я підвівся й собі, тільки “місс Палермо” сиділа, ніби нічого не сталося, дурнувато кліпаючи очима.

— Гуд бай, товаришу Кравчук, — сказав я, відходячи. — Ваша приятелька сказала, що ви за гроші не співаєте. А я думаю, що ви співаєте за гроші, та ще й поганих пісень.

Тов. Кравчук щось буркнув і звернувся до кельнера за новою пляшкою.

І коли вже я був на вулиці, до мене знову долинув його хрипкий, пропитий голос, що одчайдушно виводив “Масква моя, страна моя” — а над дверима таверни яскраво спалахувала рекляма: “Червоний блазень”.

ВІЗИТА В МИЛОЇ СТЕФИ

Минулого вівтірка моя знайома з корабля Стефа, що тепер називається Стеллою, зробила мені надзвичайно милу несподіванку. Після довгої, майже безвиглядної в сенсі замирення перерви в наших взаєминах, викликаної моїм футбольним фейлетоном, вона зненацька прислала мені китицю розкішних китайсько-японських рож і такого листа:

“Дорогенький бойфренде Свирику! Ескюзь мі, що так довго мовчала. Я була дуже сік і не могла ні писати, ні колувати до тебе. В моєму румі дуже зимно, бо в салері зіпсувався форнес, а крім того, виносячи вчора гарбедж, я ковзнула на одному степі, впала бек і мене мусіли винести на абстерз. Леді сердиться, що я забула замкнути айсбаксу і через це зів'яв цілий паунд томейтос. Мусіла другий раз іти до штору й робити шопінг. Але все це нічого, ол райт! Леді каже, що на крістмес я дістану від неї новий ковт і тиждень голидею. Якщо це сюр, то я дуже рада, бо зможу ходити на шьов, а крім того, мабуть, зроблю собі мондуляцію і гарну пікчер на борздей. Якщо до того часу дістану пей, то зроблю маленьку парті. Приходь! Посилаю тобі один кіс.

Твоя вірна герлфренд Стелла.”

Такий милий, сердечний, а головне такий

стильний лист мене надзвичайно розчулив. . . Я старанно випрасував свої візитові, поруділі від давности і постійного припікання залізом штани, причепив до шиї знайденого після бійки на одному весіллі білого метелика й попростував до Стелли. Серце стукало молотом і ковадлом у моїх грудях, коли я натиснув гудзика електричного дзвінка на дверях того будинку, де жила Стелла. Вона відкрила мені двері — і я ледве стримав вигук захоплення. Золотисте, кольору гнилого сіна, волосся кучерявилось навколо її голови, уста горіли всіма можливими відтінками цинобри й пурпуру, щоки були щедро притрушені якоюсь ніжною, приємною для ока, пилюкою, а сукня . . . що й говорити про сукню! — вона поєднувала в собі найкращі досягнення кравецького мистецтва Канади й Африки. Взагалі кажучи, Стелла була незрівнянною. Це напевно про неї (бо про кого ж іншого?) Рильський писав: “Ясна, як сад, і радісна, як сміх”.

— Стелло, — почав я ще з порога, — ти писала до мене, і я прийшов. Я прийшов до тебе, як приходять спраглий мандрівець до голубої оази в пустелі, як приходять ягуар до лані. . . Не дивися на мене злякано. В моїм серці глуха, як осіння північ, самотність, і коли тепло твого і тепло мого ества не стане чуттям згоди ніж нами, то я сяду на цьому ганку і стогнатиму диким звірем. . . І так стогнатиму довго, аж розступиться небо, і ріки вийдуть з берегів, і на віки-вічні завалиться під землю Торонто. Бо за ту кривду, що ми з’явилися на світ, ніхто не пожаліє нас, крім нас самих. . .

Стелла уважно вислухала мене й запросила до хати. Ми посідали в її затишній, гарно прибраній малюнками з різних журналів кімнаті й продовжували розмову.

— Не сердься, Стіве, — сказала Стелла, чомусь міняючи моє ім'я, — що була недоброю до тебе. Мені сказали, що ти дивак і . . . — Стелла трохи зніяковіла — що ти не хочеш женитися. А крім того, я одержала від мого знайомого М. анонімного листа, в якому він називає тебе віршомазом і плютократом. Але він крезі. Все одно я тебе дуже й дуже люблю . . . — і Стефа, що тепер називалася Стеллою, несподівано сіла мені на коліна.

Не знати, в якій формі виявлялась би далі Стеллина любов до мене, якби не задзвонив телефон. Стелла взяла слухавку, і обличчя її відразу проясніло.

— Генку, це ти? Гав ар ю? Вел? На шьов? Добре! Окей! — і далі почала говорити такими заковиристими словами, що мені зробилося млосно.

Я взяв останнє число “Нового Шляху”, що лежало на столі, і почав проглядати. Мою увагу привернули якісь помітки олівцем на останній сторінці, в рубриці оголошень. Я почав читати.

“Одинокий, самотній, милої вдачі українець, 56 років, 220 фунтів ваги і 4½ фіти росту, з власним бізнесом, бажає нав'язати листування в цілі одруження з чесною, порядною, не зманірованою українкою до 22 років, бажано блондинкою, але не фарбованою. Листи зі знімками слати на адресу редакції з приміткою “Юнакові”.

На цьому оголошенні була зроблена Стеллиною рукою примітка: “Написала”.

“Запроторений скиталець на контракті, — стояло в другому оголошенні, — 23 роки, футболіст, бігун, копун, пластун, член ЛУП, ТУП, СУП і ПУП, бажає одружитися з веселою вдачі україркою до 37 років, може бути вдова не більше, як з двома дітьми. Освіту бажано невисоку. Знімки слати на адресу редакції для “Копуна”.

На оголошенні була зроблена Стеллиною рукою примітка: “Післала”.

“Хто з українських дівчат-доместик бажає ущасливити самотнього, що має дуже приємний голос і всього 47 років, дяка? Можу вислати афідавіт до Європи. Зголошуватися негайно на адресу редакції для “Самітнього”.

На оголошенні самотнього дяка, як і на решті оголошень, зроблено рукою Стелли примітку: “Вислала”.

Я хотів читати далі ці симпатичні оголошення, але Стелла скінчила розмову і підійшла до мене з явним наміром знову примоститися на колінах. Я встав і підійшов до вікна. Пра-сувати свої пом'ягі штани вдруге ще цього самого тижня я не мав найменшої охоти. Крізь вікно я завважив, як хтось підійшов до ганку й подзвонив. А за хвилину в кімнату ввійшов не хто інший, як футболіст Стефко, той самий, про якого я писав у газеті. Стелла явно розгубилась. Я бачив, як вона з тривогою поглядала на годинника, бо о 7-ій мав прийти ще й Генко. Розмова не клеїлась. . .

Я дивився на гладенько випрасувані Стефкові штани і міркував, що як тільки я опинюся за дверима, Стелла напевно розплескає їх на колінах, як недавно розплескала мої. Щоб заздалегідь попередити Стефка, я почав був розповідати якусь прозору алегорію, але зненацька зайшла Стеллина пані і, сердито глянувши на нас, сказала:

— Стелло, тут до тебе приїхав якийсь містер з Вінніпегу, але через те, що він не голений, не чесаний і взагалі дико виглядає, я відмовила йому в візиті. Хто це такий — з бородою?

— Це, мабуть, дяк, — сказала Стелла, трохи зніяковівши.

— А вас, панове, — звернулася Стеллина господиня до мене й до Стефка, — я просила б рідше турбувати мою domestik. Вона порядна дівчина і ніякі залицянки їй не в голові.

Не лишалось нічого іншого, як встати і попроситись, що ми з Стефком, без особливо-го огірчення, й зробили.

З того часу ні я, ні Стефко до порядної Стелли не ходимо.

ЗАВОЙОВУЄМО АМЕРИКУ

Ні!

Я рішуче не можу слухати тутешнього радіо. Пару місяців тому я купив у Допти прекрасного радіоприймача “Філіпс” за 99 доларів і 99 центів, яким, за реклямою в місцевій пресі, міг би приймати навіть Київ. Києва я, звичайно, не почув (одна річ — рекляма, а друга — дійсність), але досить виразно почув Торонто.

Уявіть собі мое побожне захоплення, коли зразу ж по встановленні апарату я почув:

— “Увага! Увага! Сенсаційна новина! Новий, прекрасно діючий, порошок проти бліх! Досить легко посипати ним ліжко, як усі ваші блохи лежать покотом. Набувайте у всіх аптеках!”

Зразу ж після цього, очевидно для підкреслення контрасту між блохами й мистецтвом, заграли “Місячну сонату” Бетговена.

Порошку проти бліх я, щоправда, не потребував, бо моя добряча господиня міняє постіль кожних два місяці, але все таки приємно було довідатись про важливу новину в науці, тим більше, що для цього не потрібно було ніякого особливого труду, досить було повернути регулятор апарату — і є!

Але я невдоволений чимось іншим. Я невдоволений, мої шановні читачі й читачки, джазами. Спершу, правда, я слухав їх доволі лояльно, навіть з приємністю, але після

того, як прочитав у аргентинському журналі “Пороги” дуже з’ясовуючий справу вірш Ганни Черінь — “Джаз”, я, як людина культурна, обурився. Сяк і так я старався минати в своєму радіослуханні цю вишукану музику, але вона щоразу то тут, то там проривалася і вперто лізла в уха. З досади я ладен був уже нести свого “Філіпса” назад до Допти, надіючись дістати назад бодай половину грошей, тобто 49 доларів і 99½ центів, як зненацька почув про організацію українських радіопередач з Ніягари.

— Е, — подумав я, — в такому разі, нема чого спішити. Почекаю. Слово чести, молодці хлопці. Раз, два — і українські авдиції в Канаді. Оце робота! З такими хлопцями можна завоювати повагу до своєї культури не тільки в Канаді, а в цілому світі!

І я знову поспішно вмонтував апарата, щоб — боронь, Боже — не пропустити ні одної авдиції.

З хвилюванням і завмиранням серця чекав я початку передач. Того дня навіть симулював хворобу й не пішов до праці. І ось, означеної години, означеного дня, довгожданна передача почалася. Я випровадив з хати господиню, що якраз чогось зайшла й почала торохтїти, розкрив рота, приклав ухо до апарата і почав жадїбно, з насолодою слухати.

“Увага! Увага! Говорить Ніягара Фалс! Отвираємо українські радієві авдиції. Чи ви знаєте, дорогі слухачі, що то є радієві авдиції? То є файні кавалки. Для початку прочитаємо вам статтю з минулого числа “Томону України”, бо може ви не читали. А потім

наш відомий копун Дурик прочитає реферат про шкідливість Національної Ради. Відтак всілякі новинки, оголошення, коломийки. Жертвуйте на фонд українських радієвих авдиції та на інші фонди”.

Я був глибоко, аж до серця, зворушений. Чудова мова, не менш чудова дикція, прекрасні змістом, глибокодумні статті, високостецькі коломийки! “Ось де, люди, наша слава, слава України!”

Але вершка моє захоплення дійшло тоді, коли почалися побажання й оголошення.

“Кума Тодоська вітає куму Хведоську з дев'ятими христінами. Кумо Хведосько, оце граємо вам за 5 долярів вашу улюблену “Бородату коломийку”:

“Пішла пані до костьола
Богу ся молити,
А пан пішов до Ганнусі
Бороду голити!
Гей, гей, охо-хо —
Бороду голити!”

А потім реклями й оголошення:

“Відкрито нову торговельну спілку “Де згода в семействі”. Зайдіть до нас, а переконаєтесь о добру якість наших товарів. Якщо ви не знаєте, де подіти ваші гроші, то ми безінтересовно дамо вам добру, щирну пораду. Прийдіть, а не пожалуйте!”

Далі йшли замовлені торговельною спілкою для своїх клієнтів “Гречаники”, “Котилася торба з горба” “Ти кума, ти душа” та інші клясичні речі.

Ні, я рішуче не зверну п. Допті його “Філіпса”, навіть якби він не тільки повернув мені моїх 99 долярів і 99 центів, а ще й доплатив 99 долярів і 99 центів від себе. Ми ж покоряємо, здобуваємо для себе і своєї культури Америку.

І Америка слухає нас не тільки з подивом, але й з захопленням!

МЕТАМОРФОЗА МАРКА ОНУЧИ

Марко Онуча женився. Перед тим, як зваяжитись на цей крок, він довго думав, зітхав, навіть не спав кілька ночей і нарешті звернувся за порадою до свого зверхника по роботі — “баса”. “Бас” був з того ж повіту, що й Онуча, носив червону краватку з підковою, передплачував “Українське Життя” і взагалі був прогресивною людиною. Він сказав, що женитися в Канаді є суцям варіятством, бо це, мовляв, без потреби скріплює суспільний устрій капіталістичної країни і взагалі дає небажані наслідки. Та Онуча не дуже вірив “басові”. А після того, як в одній універсальній крамниці йому дали замість черевик голландського сиру, Онуча остаточно зрозумів, що без жінки не обійтись — розуміється жінки англомовної.

Ця остання передумова виникла в нього з таких причин: за 5 років свого життя в Німеччині Онуча навчився полагоджувати найскладніші торговельні операції з німецьким населенням, вживаючи всього-навсього двох слів — “гут” і “капут”. Якщо іноді йому потрібно було висловити якесь складніше поняття, що в двох згаданих словах не вкладалося, Онуча ніколи не розгублювався: він скакав, пищав, гавкав, присідав і взагалі виробляв такі речі, що одного разу його хотіли відставити до будинку божевільних, але знайомий бавор, що дуже шанував Онучу за його лінгвістичну ви-

нахідливість, запевнив поліцая, що в Онучі всі клепки справні.

Приїхавши в Канаду, Онуча пробував і тут обійтися двома універсальними словами, і навіть з певним презирством дивився на тих, що вивертали собі язика, намагаючись вимовляти непотрібні, на його думку, англійські слова. Але тут його чекало несподіване розчарування: “Гут”, щоправда, пригодився їй в нових умовах, але “капут” розуміли не всюди. Не помагала також його незрівняна атавістична мова: як тільки Онуча входив у азарт і починав несамовито розмахувати руками й ногами, супроводжуючи все це відповідними, майже папуаськими, гримасами, англійці мовчки знизували плечима й відходили. Онучині прокльони в таких випадках не поліпшували справи.

Усвідомивши недосконалість свого методу, Онуча зайшов до книгарні й купив “Самовчителя”. Але заглянувши у книжку раз чи двічі, він вирішив, що це занадто складна для його голови справа. Значно легше було женитись. Він звернувся за порадою до художника Мороки, і Морока, що звичайно не цікавився земними справами, виявив несподівану прислужність. Він порадив йому женитися з Люсі, веселою донькою погребника, що своїм постійним кокетуванням не давала художникові спокою. Онуча згодивсь. І ось тепер він стояв разом з Люсі у Ситі Гал, тримав руку на якійсь книжці, що скидалася не стільки на біблію, як на “Пригоди барона Мюнхаузена”, і присягав на вірність тих даних, які написав у анкеті, не питаючи його, Морока.

Все йшло, як не треба ліпше. Онуча заплатив 5 доларів якомусь понурому типові з ре-

естраційного відділу, одержав папір з печаткою і вийшов на вулицю. Шуміли авта, шуміла вулиця, шуміло в Онучиній голові. На радощах він запросив Мороку до таверни й почастивав бургундським лікером. Замовляв, звичайно, Морока. Взагалі Морока виявився того дня неймовірно товариським.

За тиждень до весілля Онуча вибрав з банку всі гроші, Люсін батько оголосив великий розпродаж гробів по знижених цінах, а “басова” жінка, в хаті якої мала бути весільна гостина, цілими днями не відходила від телефону, обговорюючи з своїми численними кумами подробиці майбутньої імпрези. Одним словом, Онуча й Люсі стали героями тижня.

День весілля випав на диво гарний. Столи вгиналися від голубців та інших національних страв, тішили око рівненські ряди пляшок. Для відваги Онуча випив ще зранку, Морока теж. Була запрошена найдобріша місцева публіка: магістер Холевка з дружиною, д-р Мудрик, інженер Паскаришин, директор Хитрий, редактор Чечітка, редактор Перепелиця, зоря всіх європейських опер Галина Гей, професор і публіцист Ломачка з прихильницями, початкуючий, але відомий поет Півень — автор збірки “Шабля й печінка”, громадський діяч Булька, представники КУК’у, СУК’у, БУК’у та інших, всіма шанованих, організацій.

Онуча почував себе, як Святослав Завойовник. Позичений у похоронному заведенні “сут” лежав на ньому, щоправда, трохи кострубато, але Морока запевнив, що кострубатість у таких випадках є ознакою доброго тону. Люсі в своєму білому платті виглядала, як народжена з морської піни Афродіта. Вона, що-

правда, не зовсім розуміла Онучину мову, і їй доводилось здебільша перекладати, але трималась певно й невимушено. “Басове” авто було розкішно прибране синьожовтими стрічками і всю дорогу до церкви, на велику Онучину втіху, трубіло. — “Мабуть з такими почестями, — подумав Онуча, згадавши лекції історії в таборовій школі, — колись возили в Єгипті Цезаря. . . ”

Шлюб проходив, як і належить шлюбові, врочисто. Початкуючий поет Півень на всю потугу свого звучного гласу читав Апостола, присутні побожно слухали. Все було, як не треба ліпше. І раптом, на велике здивування всіх присутніх і самого Онучі, священник проголосив: “Вінчається раб Божий Марк О’Нейч . . . Вінчається раба Божа Люсі Причепи. . . ”

— Хто? — не повірив своїм ухам Онуча. — Марк О’Нейч?

— Не перебивай! — буркнув священник і знову повторив: “. . . раба Божа Люсі Причепи”.

— Але ж я ніякий О’Нейч, — захвилювався Онуча, — це якесь знуцання над моїм чесним батьківським іменем. Я протестую!

Священник знизав плечима. Так написано в анкеті. Він узяв її зі столика й показав Онучі. Присутні почали злегка хвилюватись. Не знати, чим скінчилась би ця історія, якби Морока, вибравши догідний момент, не показав Онучі свого здоровенного кулака. Онуча відразу заспокоївся, і за 10 хвилин молоде подружжя О’Нейців разом з дружками й друзями весело верталось додому в “басовому” авті, а “бас” трубив, трубив і трубив. . .

На цьому можна було б скінчити наше правдиве оповідання, якби не одне оголошення, що з'явилося в місцевій пресі за пару місяців по Онучиному весіллі і звернуло увагу всіх його приятелів. Подаємо це оголошення без змін: "Увага! Увага! Свій до свого! Нововідкрите похоронне заведення! Самотній в окрузі європейський погребник. Робимо чудові гроби на всі оказії. Забудьте собі гроб і переконаєтесь о його чудову якість. На випадок скарги небіжчика, гроші повертаємо.

О'Нейч і Ко. Лимітед".

Кажуть, що Морока тепер жаліє за Люсі. Та що допоможе?!

ЛИСТ З УКРАЇНИ

“Ностальгіє, моя подруго мила!” Це ти довела мене до того, що я взяв папір, чорнило і написав листа на таку, не зовсім звичайну для Канади, адресу: “USSR. Українська Радянська Соціалістична Братня Республіка, Полтавська область, зразковий колгосп “Червона Безштаньківка ім. тов. Сталіна”, колгоспниківі-ударникові Гордієві Дем’яновичу Ломачці” — тобто моєму дядькові.

Я, звичайно, знав, що мій рідний колгосп “Червона Безштаньківка ім. тов. Сталіна” не є ніяким зразковим колгоспом, а скорше навпаки — одним із найзлиденніших колгоспів на Полтавщині, знав також, що батьків брат Гордій так само може бути ударником, як я архієпископом — але адресу таку написав свідоми: ану ж советська цензура розчулиться і вручить дядькові листа без особливих неприємностей?

— “Дядьку Гордію! — писав я, — Ви, мабуть, думаєте, що я давно пропав, але нема дурних! Після того, як скінчилася моя робота в німецького бавора Колфабшнайдера, я добровільно зголосився на родину, але якась зараза показала мені не той поїзд, і я заїхав у Канаду. Живу доволі паскудно: за 2 роки свого перебування тут ледве спромігся купити 2-х поверховий дім, в той час, як інші мають розкішні вілли. Соціальна нерівність помітна навіть серед бідноти: я, наприклад, маю авто випуску 48 року, а мій сусід Кирило,

якому взагалі не личить авто — купив собі розкішного Форда 51 року. Нічийого мудрого керівництва тут не помітно: робить хто що хоче, ляпає язиком, що хоче і скільки хоче, живе — як хоче, так що непривичному чоловікові навіть ніяково. Заробляю на день всього-навсього 8 чи 9 доларів, так що ледве хватає на такі необхідні речі, як вино, кав'яр тощо, не кажучи вже про те, що, маючи лише 10 костюмів на зміну, я буквально компромітуюся в товаристві. Не подобаються мені й тутешні порядки: якщо ти не забив і не зарізав нікого, то тебе й не арештують, навіть якщо б ти був найгіршим врагом народа. А коли випадком і арештують, то панькаються, як не знати з якою цяцею, аж поки хтось внесе залог і арештований втече, куди душа бажає. У нас такого хлопання вухами не було: коли ти враг, то враг, і втекти тобі нікуди не вдасться, хіба до предків. Відсталість тут і заскорузлість страшенна: оце недавно в Америці викрито злочинне політичне вбивство з 45 року. Два вбивці прогулюються собі на свободі, їх фільмують, режисують, пишуть про них в журналах, але не судять, бо справа, мовляв, стара і закони не діють взад.

Написав би ще багато, але ви далеко, море, і я не знаю, чи лист дійде. Людей наших тут багато, з однієї Безштаньківки 5-х, і вони дуже сумують за щасливим безштаньківським життям.

Кланяюся низько всім знайомим, особливо дідові Омелькові —

Ваш Свирид”.

Пройшов тиждень, пройшов місяць, пройшло два місяці... На третій місяць приходжу з роботи і застаю вдома листа — листа з самої Безштаньківки! Тремтячими руками розриваю конверта й читаю:

“Доброго здоров’я, Свириде! Твого листа з Канади отримав. Ми всі вже думали, що ти пропав, але видно такі, як ти, не пропадають. Дуже прикро мені читати, що ти поневіряєшся в Канаді, але сам винен, що проміняв тутешній достаток на канадійські злидні. Ми живемо тепер добре, я виробив у цьому році 380 трудоднів і одержав по кілограму збіжжя на трудодень — так що їсти на цілу родину хватить. З одягом та взуттям також незле, бо дід Омелько вмер і після нього лишилися всього три роки ходжені чоботи, а сорочок нашили з краму, що нам видали за дострокове виконання м’ясоздачі. Ти скаржишся на негодящі амєриканські закони. В нас, дякувати сталінській конституції, закони добрі, діють взад і вперед, вправо і вліво, а коли треба ліквідувати якого врага, наймита капіталу, то можна і без закону. Чекаю від тебе великого листа про те, як ти попав у Канаду, що робиш, де робиш, з ким дружиш, що думаєш, хто є з тобою, коли вернешся на родину й таке подібне — бо тут товариші цікавляться . . . дуже цікавляться.

І прийшло тобі до голови мені написати! . . .
Будь здоров —

Гордій”.

Прочитавши такого листа, я довго чухав

потилицю, хоч вона мене зовсім не свербіла, і не знав, що робити. Такий приймний лист, а проте — ніби в ньому щось не в порядку. А що саме — не міг додуматись.

А за тижнів три по тому я зайшов до книгарні на Беторст вулиці ч. 300 і купив газету “Радянське Свинарство”. Три чверти газети займали привітання й обіцянки тов. Сталіну в ділянці свинарства, а на останній сторінці, в рубриці “Вісті зі світу” під заголовком “В капіталістичній неволі” прочитав таке:

“Недавно до колгоспника с. Безштаньківка тов. Гордія Ломачки прийшов лист від його племінника Свирида, примусово вивезеного в Канаду з німецького табору для переміщених осіб. Ось що пише ця чергова жертва капіталізму:

“Дядьку Гордію! Ви, мабуть, думаєте, що мене вже немає на світі, бо давно не писав. Сталося це через те, що, зголосившись вертатися до Радянського Союзу, я був підступно завезений американськими паліями війни в Канаду. Живу я тут гірше собаки, не маю ні мешкання, ні одягу, так само, як мій сусід Кирило, що працює на заводі Форда. Порядки тут такі, що паліям війни, капіталістам, є повна воля ляпати язиком і робити, що хочуть, а трудящому чоловікові не дадуть і слова сказати. Оце недавно викрито вбивство двома янками одного негра ще в 45 році, але вбивців чомусь не судять, панькаються з ними і реклямують в журналах. Написав би більше та боюся політичних переслідувань. Наших людей тут багато, з однієї Безштань-

ківки 5-х, і всі вони рвуться додому, а їх не пускають. Кланяюся низько всім, а особливо дідові Омелькові —

Ваш Свирид”.

Я тільки розвів руками.

Вибачте, дорогі читачі, що цього разу в моєму фейлетоні мало гумору. Гумор іскриться тоді, коли змальовувана дійсність схожа на фейлетон. Цього ж разу, на жаль, навпаки: фейлетон дуже схожий на дійсність.

ШИРОКА НАТУРА

Мій найдорожчий приятель художник Морока, з яким ріднить мене багато веселих і невеселих споминів, за висловом одного з наших шановних письменників, дав хука. Хтось сказав йому, що він конче мусить бути доктором філософії, і взявши це за чисту правду, він лишив працю в трупарні, лишив ясну, як зоря, дівчину, і зник у невідомому напрямі. Цілий місяць не було від нього жодної вістки, і ясна, як зоря, дівчина вирішила за краще позбутися його взагалі. І щойно вона вирішила це, як Морока з'явився. Докторського диплома в його кишені, правда, не було, але обличчя мало майже докторський вираз. Він приніс в подарунок дівчині жувальну гуму й сказав:

— Сонце, місяць і зорі, і моє серце показують, що настав час женитись. Тому приймай, як моє серце, цю гуму і будь на віки-вічні моєю!

Але горда дівчина не схотіла ні гуми, ні серця. І художник Морока потюпав до трупарні з гіркою думкою, що даремно він виїжджав з Торонта, і сівши біля телефону, почав по черзі пропонувати всім знайомим і незнайомим дівчатам своє серце і душу.

Першою озвалася, звичайно, Стефа. Вона сказала, що з футболістами, після одного випадку, більше не бавиться, що роман з дяком також закінчено, а колишній директор Загот-

скоту, з яким вона тепер проводить час, на рахунок не йде, і вона готова йти з Морокою хоч у гвінейські джунглі. Але Морока не хотів у джунглі і зателефонував до пані Т., жінки свого приятеля Семена, що працює на нічній зміні, і порадив їй проїхатися на острів, у чагарники, де прекрасно заходить сонце. Пані Т. згодилася, і Морока занотував годину. Потім викликав по черзі пань і панночок Л., З., В., Д., С., Н., О., К., П., телефони яких вишукував на різних клаптях паперу в різних кишенях, на цигарковій і сірниковій коробках та горілчаному перміті — і домовився з кожною про зустріч. Коли йому забракло місця для записів у блокноті, він поклав слухавку і тяжко зітхнув.

— Доле! — сказав він патетично, підводячи руки догори. — Ти завжди була мені мацухою, завжди відбирала в мене ніжні жіночі душі тоді, коли вони, здавалося, вже були в моїх руках. Що ж мені тепер діяти, самотньому? Хіба купити собаку. . .

В цей час відкрилися двері і внесли трупа якогось п'яниці, з перекошеним писком. Морока одягнув халат і почав гримірувати. Заглибившись у тяжкі думи, він так густо полакував фізіономію клієнта якимось рудим лаком, що він став подібним не на п'яницю, а на моці Теодосія Печерського, і трупова дружина загрозила поліцією, якщо Морока не відміє лаку і не надасть її незабутньому мужеві нормального труп'ячого вигляду. Морока так схвилювався, що в поспіху почав витирати лак своїм нотатником, і коли він скінчив, з нотатника лишилася тільки брудна, пом'

ята обгортка. Морока зрозумів, що без нотатника він нізащо не пригадає часу й місця своїх численних побачень і, з натугою пригадавши число телефону пані Т., негайно зателефонував. Цього разу озвалася не пані Т., а її чоловік — і вийшла деяка дизгармонія, що вкрай зіпсувала Мороці і без того неважкий настрій. “Як же я їх тепер побачу, — думав він в стані крайнього пригноблення, — і що вони про мене думатимуть?” Пригадав, що більшість зустрічей була умовлена в різні години вечора в Гай-Парку, біля загорожі з верблюдом. Він пішов туди і сів під деревом. Накрапав дощ... Пройшла година — нікого... Пройшло дві — нікого... Морока змерз і кляв усе на світі. На третю годину, біля півночі, з'явився поліцай (хоч зустріч з ним не була умовлена) і Мороці довелося з деякими труднощами пояснювати свою пізню любов до природи. Поліцай співчутливо хотів одвезти його додому, але Морока сказав, що за лікарським приписом він мусить для здоров'я сидіти в кущах. Поліцай повірив. І ось тепер Морока сидить біля верблюда другу ніч, гадаючи, що перша ніч була невдалою через негоду. Якщо не вірите — підіть сами до Гай-Парку й побачите.

МОЄ ОДРУЖЕННЯ

Невдале сватання до Ені, прекрасної доньки п. Тупиці, про яке я розповів шановним читачам у одній з минулих повістей, не зробило мене, одначе, мізантропом, і я вирішив спробувати щастя вдруге. Цього разу я вибрав собі за об'єкт дівчину зі скитальщини, скромну сірооку Галю, єдину доньку всіма шанованого магістра Щипавки.

Дивна річ, але Галя, за дотепним висловом одного з героїв Антоненка-Давидовича, подобалася мені більше ззаду, ніж спереду, особливо її волосся, що перев'язане при маківці рожевою стяжкою, спадало на спині у вигляді розкішно плеканого кінського хвоста. Надзвичайна любов до коней, яку я відчував з дитинства, відізналася й цього разу, і штовхнула мене на фатальний крок — сватання.

Я прийшов до магістра Щипавки якраз тоді, коли він щойно скінчив першу туру своєї щоденної полеміки з дружиною і, сидячи на червоній канапі, тяжко відсапувався. З усього було видно, що настрої у нього незавидний, і я вирішив про сватання не говорити. Мовчки взяв найновіше число "Мітли", що лежало в п. Щипавки біля ніг, і почав дошукуватися в ньому гумору. Але нічого, крім похабностей, не знайшов. Панна Галя сиділа на сусідньому кріслі й мовчала. З кухні долітав тріумфальний запах кислої капусти і розмірено цокав будильник.

Пані Щипавка внесла своє огрядне тіло в

кімнату і, обвівши мене уважним, незадоволеним поглядом, почала:

— І чого б ото я, пане Ломачко, сиділа в хаті, як старий дід? Надворі тепло, сонечко, пташки щебечуть, а ви ні мур-мур! Брали б Галю та йшли пройтися. . .

Я глянув у вікно, але пташок не побачив: Навпаки: на обрії клубочились хмари, а листочки дерев тривожно тріпотіли на дощ. Я не сказав нічого і знову заглибився в читання. А пані Щипавка вела далі:

— І що за молодь тепер пішла, хай Біг боронить! Ми, бувало. . .

Але пан Щипавка похмуро глянув на неї і фраза лишилася незакінченою. Я зрозумів, що посидіти спокійно не вдасться і підвівся. Галя підвелася також.

— Не забудь же парасольку, — сказала пані Щипавка. — Бачиш, збирається на дощ.

Ми вийшли в сутеніючий парк, на велику радість пані Щипавки.

**

Галя подобалася мені не тільки своєю надзвичайною косою, але й іншими важливими прикметами, і я вирішив женитись. Може я був би ще й не вирішив, але вирішила доля в особі пані Щипавки. Використавши момент, коли я, деклямуючи один з любовних сонетів Петрарки, для кращої передачі образу став перед Галею на коліна, пані Щипавка ввійшла з образом і благословила нас на шлюб. Від несподіванки слова застрягли мені в горлі, я хотів протестувати, але Галя подивилася на мене таким благальним поглядом, що я тільки махнув рукою. І за тиждень

художник Морока, стоячи в церкві з великою свічкою, неймовірно фальшивим голосом, але з непідробною ширістю, виводив мені “Многая літа”...

**
*

Почалося щасливе родинне життя. Я продав своє нерухоме майно і переїхав до панства Щипавок. Перш за все, я порадив Галі впорядкувати своє волосся, щоб прохожі на вулиці не оглядались і не іржали. Але це міроприємство зустріло несподіваний опір з боку моєї милої тещі. Вона сказала, що мені вдасться заставити Галю відрізати кінського хвоста лише тоді, коли я переступлю через її труп. Не бажаючи переступати трупа, я лишив Галиного хвоста в спокою до ліпшої нагоди, але пані Щипавка не лишила в спокою мене. Вона заявила рішучий протест проти того, що я замало розмовляю з нею, що не купив Галі такого хутра, яке купив своїй жінці сусід, що я вчорами читаю, замість того щоб розважати Галю, що я не так на неї дивлюсь, як треба, що лягаю спати не з того боку ліжка і не тоді, коли годиться в порядному домі, що мої черевики мусять стояти на три цілі далі під ліжком, ніж я ставлю, що я не так застібаю халат, як треба, і курю більше, ніж треба, що приходжу інколи з роботи не тоді, коли мусів би приходити за її розрахунками, а на 5 хвилин пізніше, що я дружу не з тими людьми, які їй подобаються, а з тими, що ні, що я пишу непотрібні фейлетони і вершики замість того, щоб робити якусь корисну для родини справу, що ж вдягаю в неділю ту краватку, яку можна вдягати лише в суботу і

т.д. Деякі обвинувачення я з присушої мені скромности і ніяковости перед шановними читачами пропускаю. Все це, як і багато чого гіршого, я мужньо, з подивугідним стоїцизмом терпів, потішаючи себе надією, що колись, можливо, пані Щипавка втихомириться, як завважить марноту своїх монологів. Але одного вечора пані Щипавка прийшла до мене вельми стурбована і, грузько опустившись на канапу, від чого та жалібно заскрипіла, сказала таке:

— Пане Ломачко! Чи ви завважили, що сталося з Галею?

Я розгублено зиркнув на неї.

— Та вона сохне, в'яне на очах, — провадила драматичним голосом пані Щипавка, — і все це через вас! Через те, що має недоброго чоловіка!

Я уважно подивився на Галю, але ніяких ознак сохнення і в'янення не помітив. Навпаки, щоки її нагадували дозріваючий помідор, а волосся виблискувало, як хвіст Пегаса!

— Мені здається, — говорила далі пані Щипавка — що ви не вмієте поводитися з жінкою, особливо з таким янголятком, як моя Галя. Тому віднині я спатиму у вашій спальні, щоб на всьому було моє любляче материнське око. . .

Це було вже понад сили, понад усякі межі мого праведного терпіння, і тому я, взявши під пахву свої фейлетони і сказавши пані Щипавці пару теплих слів, зник з Торонта.

Кажуть, що вона обіцяє 500 доларів нагороди кожному, хто поверне мене додому живим чи мертвим.

БУЛЬКА НА БОЛОТІ

Громадський діяч Булька, колишній денікінський фельдфебель і кучер генерала Свищова, поспішав. Збитий на потилицю капелюх свідчив, що власник його був у тому стані духового піднесення, яке звичайно находило на нього після другої пляшки віскі. Зустрівши мене на розі Каледж-Спадайна, де я звичайно насолоджуюся чудовим торонтонським повітрям, Булька схопив мене за руку і, тягнучи просто на червоне світло семафору, зашепотів:

— Діло, Свириде Харлампієвичу! Таке діло, що мамі його ковiнька! (Це був його улюблений вираз). Пішли в таверну, розповім. . .

Я поволі визволив свою руку з холодної, слизької руки Бульки, що нагадувала лапу плазуна, і нишком витерши її об штани, сховав у рукавицю.

— На жаль, — кажу, — не маю часу, а крім того, що ж ви тягнете мене під авта? В чім справа?

Булька наблизив до мене своє пом'яте, подібне на гнилий опеньок, обличчя, від якого тхнуло горілочним перегаром і, ляпаючи долонею по кишені, захіхікав:

— Дістав! Дістав субсидію від Дона Левіна, мамі його ковiнька! Чи я вам не казав, Свириде Харлампієвичу, де гроші? Не в українців, мамі його ковiнька, не в Національній Раді, а в Дона Левіна, у Керенського!

— Гаразд, — кажу я, — гроші в Левіна, амбіції в Керенського, а при чім же тут ви, пане Булько?

— А при тім, — пояснив Булька, — що на недавніх зборах Совета Освобождения Народів Росії один мій добрий знайомий, одеський жидок, мамі його ковінька, піддержав мою кандидатуру в представителі малоросійського відділу. “Нема в нас, — каже, — в Советі ніяких інших українських діячів, то нехай буде хоч Булька!” Я аж заплакав з радости!

— Так, — згодився я, — від цього справді можна тільки плакати або сміятись. Ну й що?

— Ну й прийняли, звичайно. Виписали чека на відповідну суму й сказали: “Дивись же, Булько, не підкачай, бо наженемо”. Доручили мені створити 6 нових українських партій, бо з тих, що є, ні одна не погодилася ввійти в Союз Освобождения. Дві нових партії я вчора ввечері, на спілку з інженером Шкурою, створив, а це потрібно ще зо дві. . . Чи не очолили б ви партію “Український Ренегатський Рух”? Я заплатив би добре готівкою, мамі його ковінька. . .

І для підтвердження серйозности своєї позиції Булька голосно висякав носа в рябу хустину.

— Ні, — кажу, — пане Булька, дякую за честь. Краще вже ви очолюйте всі новоспечені партії, бо я не підходящий на таку високу функцію. Забракують. . . А взагалі кажучи, я не дуже вірю, щоб з того вашого “Руху” щось вийшло. Так собі — булька на болоті.

Співрозмовець скривився.

— Ви помиляєтеся, пане Ломачко, дуже помиляєтеся. З долярами все вийде. Не погодиться один, то погодиться другий. Я звернувся до вас тому, що шантрапи з Євбазу в нас досить, а нам хотілось би ще й декого з літератури... Доведеться, мабуть, звернутися до Костецького, мамі його ковінька, він зразу переключиться...

— Дійсно, — згодився я, — Костецький може. Але Костецький у Римі, а вам потрібно тут. Зверніться краще до художника Мороки, він модерніст, а крім того в його кишнях завжди торіччлева пустота... Спробуйте!

Булька миттю оцінив мою блискучу пропозицію і, висловивши глибокий жаль з приводу того, що через мою несвідомість гине Україна, а головне ті доляри, які аж просяться в мою кишеню — поспішив до Мороки.

Невідомо, що сказав йому знаменитий художник, але відомо, що Булька скоро вийшов від нього в досить пригнобленому, як на лідера нового руху, стані, і що зуби його були перев'язані тією самою рябою хустиною, в яку він пів-години тому з такою самовпевненістю сякався.

З НОТАТНИКА

Учора ввечері, повертаючись з величавої “сюрпрайз-парті” в панства Милих, на якому пані Мила, коли їй проспівали “Многая літа”, від несподіванки зімліла і її мусіли одливати водою, я зненацька почув у трамваї розмову про себе. Говорили два бойси: один малий, присадкуватий, з червоною краваткою, другий — більший, в малиновій сорочці й рябому шалику.

— Чи ви сте завважили, — сказав малий, — що від якогось часу професор Ломачка замовк? Що з ним сталося — помер, оженився чи перейшов до іншої партії?

Співбесідник у рябому шалику зробив презирливу міну.

— Не знаю, — сказав він, — може це, може інше, а може й ще інше. Але добре, що він замовк. Все одно він не належить до нашої партії.

— Так, — згодився малий, — це правда. Але все таки його статті оживляли пресу. Не зважаючи на партійну заборону читати будь-які інші, крім своїх, газети (тут малий з червоною краваткою парубчак підозріло оглянувся) — я іноді читав його фейлетони. Не зле!

Співбесідник у рябому шалику підскочив.

— Не говори дурниць! Якби вони були щось варта, то ми довідались би про це від нашого проводу. Я, наприклад, до того часу не вірив, що поезії Шевченка добрі, поки

не довідався про це від нашого зверхника інженера Загумінкевича. Щождо фейлетонів Ломачки, то з них усі, а особливо мій колега Пустонький, сміються.

Далі я не слухав. Я встав і, насвистуючи крук-мельодію, подався до виходу. Я міг бути цілком вдоволений. Парубійко в рябому шалику, сам не знаючи того, дав найкраще свідчення про мої фейлетони. З них сміються! А чого ж мені й треба?

**
*

Були іменини редактора Чечітки. Було вино, були пісні, була поезія... За вікном лопотів грудневий вітер, шуміли авта і мелодійно, мов кришталевими чарками, дзенькали трамваї. Говорили про Рильського, Осьмачку, Зерова, деклямували Плужника... Господиня дому покликала іменинника й сказала, що в нас багато цигаркового диму, а дим сідає на меблі... Що в іменинника багато гостей, а від цього стираються сходи... Що ми можемо говорити тільки півголосом...

— А дихати можна? — спитав іменинник.

— Можна. Але не дуже голосно.

**
*

Цими днями одержав листа від поета Голопупенка з Аргентини. Влаштувався він, звичайно, за фахом: косить бур'ян над залізницею, щоб трава не плуталася під колесами поїздів. Намагаючись бути оригінальним, він

поселився, разом з родиною, в театральній залі “Просвіти”. Про своє перебування в цьому храмі мистецтва розповідає так:

“Нічого писати вечорами не можу, бо заля, де ми й досі мешкаємо, завжди зайнята: як не зібрання, то проба хору чи репетиція п’єси. А ти тиняєшся з кутка в куток і думаєш: і на біса ти живеш на світі, такий непотрібний?”

Був у нас такий випадок: звільнилася за сценою окрема кімната. І правління вирішило впустити туди такого Юзика, бо він під час забави продавав пиво і тим самим прислужився нашій національній справі, має заслуги перед українським загалом в Аргентині. А раз я пива не продавав і заслуг перед своєю нацією не маю, то й залишився в залі.

Не дивуйся, що лист написаний таким жахливим почерком: пишу в напівтемному помешканні. Лямпка блимає в протилежному кінці кімнати. А поміж нею і мною ходять безперестанно різні типи і кидають темні тіні своїх голів на мій білий аркуш.

(Це місце, якщо бажаєш, можна розуміти символічно.)

**
*

Я особисто дуже співчуваю поетові Голопупенкові, але допомогти нічим не можу. Бо свої фейлетони я також пишу на роботі, як немає “баса”. Це надає літературній праці надзвичайної ґрунтовності і виробляє стиль.

З великою вірою в це і з великим життєвим оптимізмом —

Свирид Ломачка — професор

З М І С Т

	Стор.
Вступне слово	3
Словник екзотичних слів, що трапляються в цій книзі	8
Моя біографія	9
Як я посварився з магістром Холевкою	21
Не вмре поезія	28
Дещо про Гамбург, вареники, цибулю і про одну політичну розмову	33
Канадійська елегія	40
Як художник Морока опинився в трупарні	42
Мово рідна, слово рідне	47
Фолкльорне прізвище	54
Два листи	60
На футбольних змаганнях	62
Розмова з тов. Кравчуком	66
Візита в милої Стефи	69
Завойовуємо Америку	74
Метаморфоза Марка Онучі	78
Лист з України	83
Широка натура	88
Моє одруження	91
Булька на болоті	95
З нотатника	98

П О В І Д О М Л Е Н Н Я

Маємо шану повідомити Вп. Українське Громадянство, що з днем 1-го грудня 1951 р.
УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

А Р К А

перейшла на нове приміщення при:

575 QUEEN ST. W., TORONTO, ONT.
TEL.: PL. 7061

Запрошуємо Вас сердечно відвідати нас.

Переглядайте постійно наші книжки та інший товар. Не в'яжіться, що, може не маєте наміру сьогодні купити.

Вигідне, модерне приміщення.

Повний вибір часописів, журналів, книжок (багато новинок).

Шкільне та канцелярйне приладдя.

Вишивки, різьби, панама, нитки до вишивання, взори.

Прикраси на ялинку, святочні дарунки та новий вибір святочних карток.

Грамофонові пластинки (патефони, радіоприймачі).

Великий вибір чоколад, меду, мороженого та інших солодоців.

Тютюни, цигарки та всякого рода дрібна галантерія.

ПАМ'ЯТАЙМО, ЩО:

Українська книжка — це ознака української культури.

Українська торгівля і промисл — це основи нашого національного багатства.

Управа Книгарні
“А Р К А”

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

ЧИТАЙТЕ!

„НОВІ ДНІ“

Ілюстрований універсальний місячник.

“НОВІ ДНІ” — журнал, що поширює любов і згоду між українцями.

“НОВІ ДНІ” — журнал, у якому знайдете все — від поезії і художньої прози почавши, і на політичні та науці скінчивши.

“НОВІ ДНІ” — журнал, у якому співпрацюють найкращі наші поети, письменники, критики, публіцисти і вчені.

“НОВІ ДНІ” — журнал справді безпартійний, в чому ви переконаєтесь, одержавши перше число.

Передплата в Канаді і ЗДА: річна — \$3.00, піврічна — \$1.75.

Замовлення і гроші слати на адресу:

**“Nowi Dni”
Box 452, Term. “A”
Toronto, Ont.**

.75